

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ένατο πενταμελές τμήμα)

της 28ης Οκτωβρίου 2020 *

«Κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας – Περιοριστικά μέτρα λόγω της κατάστασης στην Τυνησία – Μέτρα κατά προσώπων τα οποία ευθύνονται για παράνομη ιδιοποίηση δημοσίου χρήματος και των προσώπων ή οντοτήτων που συνδέονται με αυτά – Κατάλογος των προσώπων, οντοτήτων και φορέων κατά των οποίων ισχύει η δέσμευση των κεφαλαίων – Διατήρηση του ονόματος του προσφεύγοντος στον κατάλογο – Δικαιώματα άμυνας – Δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας – Εύλογη διάρκεια της δίκης – Επαρκής πραγματική βάση – Προθεσμίες άσκησης προσφυγής – Δικαστική αρωγή – Ανασταλτικό αποτέλεσμα – Παραδεκτό – Προϋποθέσεις»

Στην υπόθεση T-151/18,

Slim Ben Tijani Ben Haj Hamda Ben Ali, κάτοικος Verneuil-l'Étang (Γαλλία), εκπροσωπούμενος από τον K. Lara, δικηγόρο,

προσφεύγων,

κατά

Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπροσωπούμενου από τις S. Lejeune, A. Jaume και τον V. Piessevaux,

καθού,

με αντικείμενο προσφυγή δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ με αίτημα την ακύρωση της απόφασης (ΚΕΠΠΑ) 2018/141 του Συμβουλίου, της 29ης Ιανουαρίου 2018, για την τροποποίηση της απόφασης 2011/72/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου για περιοριστικά μέτρα κατά ορισμένων προσώπων και οντοτήτων λόγω της κατάστασης στην Τυνησία (ΕΕ 2018, L 25, σ. 38), της απόφασης (ΚΕΠΠΑ) 2019/135 του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2019, για την τροποποίηση της απόφασης 2011/72/ΚΕΠΠΑ για περιοριστικά μέτρα κατά ορισμένων προσώπων και οντοτήτων λόγω της κατάστασης στην Τυνησία (ΕΕ 2019, L 25, σ. 23), και της απόφασης (ΚΕΠΠΑ) 2020/117 Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2020, σχετικά με την τροποποίηση της απόφασης 2011/72/ΚΕΠΠΑ για περιοριστικά μέτρα κατά ορισμένων προσώπων και οντοτήτων λόγω της κατάστασης στην Τυνησία (ΕΕ 2020, L 22, σ. 31), κατά το μέρος που οι πράξεις αυτές αφορούν τον προσφεύγοντα,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ένατο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους M.J. Costeira, πρόεδρο, Δ. Γρατσία (εισηγητή), M. Kancheva, B. Berke και T. Perišin, δικαστές,

γραμματέας: L. Ramette, διοικητικός υπάλληλος,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 22ας Ιουνίου 2020,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

I. Ιστορικό της διαφοράς και πραγματικό πλαίσιο

- 1 Την 31η Ιανουαρίου 2011, κατόπιν των πολιτικών γεγονότων που έλαβαν χώρα στην Τυνησία κατά τον Δεκέμβριο του 2010 και τον Ιανουάριο του 2011, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέδωσε, βάσει του άρθρου 29 ΣΕΕ, την απόφαση 2011/72/ΚΕΠΠΑ για περιοριστικά μέτρα κατά ορισμένων προσώπων και οντοτήτων λόγω της κατάστασης στην Τυνησία (ΕΕ 2011, L 28, σ. 62).
- 2 Οι αιτιολογικές σκέψεις 1 και 2 της απόφασης 2011/72 έχουν ως εξής:
  - «(1) Στις 31 Ιανουαρίου 2011, το Συμβούλιο επανέλαβε την πλήρη αλληλεγγύη και στήριξη του προς την Τυνησία και τον λαό της όσον αφορά τις προσπάθειες για εγκαθίδρυση σταθερής δημοκρατίας, κράτους δικαίου, δημοκρατικού πλουραλισμού και για πλήρη σεβασμό των ανθρώπινων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.
  - (2) Επίσης, το Συμβούλιο αποφάσισε να θεσπίσει περιοριστικά μέτρα κατά των προσώπων τα οποία είναι υπεύθυνα για παράνομη ιδιοποίηση τυνησιακών κρατικών κεφαλαίων και τα οποία με τον τρόπο αυτό στερούν από τον τυνησιακό λαό τα οφέλη της βιώσιμης ανάπτυξης της οικονομίας και της κοινωνίας τους και υπονομεύουν την ανάπτυξη της δημοκρατίας στη χώρα.»
- 3 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της απόφασης 2011/72 ορίζει τα εξής:

«Δεσμεύονται όλα τα κεφάλαια και όλοι οι οικονομικοί πόροι που βρίσκονται στην ιδιοκτησία ή κατοχή ή τελούν υπό τον έλεγχο προσώπων υπεύθυνων για παράνομη ιδιοποίηση τυνησιακών κρατικών κεφαλαίων και φυσικών ή νομικών προσώπων ή οντοτήτων συνδεδεμένων με αυτά, σύμφωνα με τον κατάλογο του παραρτήματος.»
- 4 Το άρθρο 2 της απόφασης 2011/72 ορίζει τα εξής:
  - «1. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας κατόπιν προτάσεως κράτους μέλους ή του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, καταρτίζει και τροποποιεί τον κατάλογο του παραρτήματος.
  2. Το Συμβούλιο γνωστοποιεί την απόφασή του στο πρόσωπο ή την οντότητα, μαζί με τους λόγους της καταχώρισης στον κατάλογο, είτε άμεσα, εάν η διεύθυνση είναι γνωστή, είτε με δημοσίευση σχετικής ανακοίνωσης, παρέχοντας τη δυνατότητα στο πρόσωπο ή την οντότητα να υποβάλει παρατηρήσεις.
  3. Όταν υποβάλλονται παρατηρήσεις ή εφόσον προκύπτουν νέα ουσιαστικά στοιχεία, το Συμβούλιο επανεξετάζει την απόφασή του και ενημερώνει ανάλογα το πρόσωπο ή την οντότητα.»
- 5 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της αποφάσεως 2011/72 ορίζει τα ακόλουθα:

«Το παράρτημα περιλαμβάνει τους λόγους καταχώρισης των προσώπων και των οντοτήτων στον κατάλογο.»

- 6 Το άρθρο 5 της απόφασης 2011/72, όπως ίσχυε αρχικά, όριζε τα εξής:
- «Η παρούσα απόφαση ισχύει για περίοδο δώδεκα μηνών. Τελεί υπό διαρκή επανεξέταση. Ανανεώνεται ή τροποποιείται καταλλήλως εάν το Συμβούλιο κρίνει ότι οι στόχοι της δεν έχουν επιτευχθεί.»
- 7 Στον αρχικώς προσαρτηθέντα στην απόφαση 2011/72 κατάλογο μνημονευόταν μόνον το όνομα του πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας της Τυνησίας, ο οποίος ήταν εν ενεργεία κατά την επέλευση των γεγονότων που μνημονεύονται στη σκέψη 1 ανωτέρω, και της συζύγου του.
- 8 Στις 4 Φεβρουαρίου 2011, βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 1, της απόφασης 2011/72 και του άρθρου 31, παράγραφος 2, ΣΕΕ, το Συμβούλιο εξέδωσε την εκτελεστική απόφαση 2011/79/ΚΕΠΠΑ, για την εφαρμογή της απόφασης 2011/72 (ΕΕ 2011, L 31, σ. 40). Το άρθρο 1 αυτής της εκτελεστικής απόφασης προέβλεπε ότι το παράρτημα της απόφασης 2011/72 αντικαθίστατο από το κείμενο που παρειτίθετο στο παράρτημά της. Το παράρτημα αυτό περιελάμβανε τα ονόματα 48 φυσικών προσώπων, μεταξύ των οποίων, στην πρώτη και δεύτερη γραμμή, τα ονόματα των δύο προαναφερθέντων στη σκέψη 7 προσώπων και, στην τεσσαρακοστή έβδομη γραμμή, το όνομα του προσφεύγοντος, Slim Ben Tijani Ben Haj Hamda Ben Ali. Στην ίδια τεσσαρακοστή έβδομη γραμμή του παραρτήματος αυτού μνημονεύονταν «στοιχεία ταυτοποίησης» σχετικά με την τυνησιακή ιθαγένεια αυτού, την οικογενειακή κατάσταση του και την κατοικία του στην Τυνησία καθώς και σχετικά με τους λόγους καταχώρισής του στο παράρτημα, ως εξής:
- «Πρόσωπο για το οποίο διεξάγεται δικαστική έρευνα από τις τυνησιακές αρχές για απόκτηση κινητής και ακίνητης περιουσίας, άνοιγμα τραπεζικών λογαριασμών και κατοχή περιουσιακών στοιχείων σε διάφορες χώρες ως μέρος επιχειρήσεων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.»
- 9 Βάσει του άρθρου 215, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ και της απόφασης 2011/72, το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΕ) 101/2011, της 4ης Φεβρουαρίου 2011, για περιοριστικά μέτρα κατά ορισμένων προσώπων, οντοτήτων και οργανισμών λόγω της κατάστασης στην Τυνησία (ΕΕ 2011, L 31, σ. 1). Ο κανονισμός αυτός επαναλαμβάνει, κατ' ουσίαν, τις διατάξεις της απόφασης 2011/72, ο δε κατάλογος που παρατίθεται στο παράρτημα Ι είναι ταυτόσημος με τον προσαρτημένο στην απόφαση αυτή, όπως τροποποιήθηκε με την εκτελεστική απόφαση 2011/79.
- 10 Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5 της απόφασης 2011/72, το Συμβούλιο ανανέωσε επανειλημμένως την εν λόγω απόφαση για διάστημα ενός έτους εκδίδοντας, διαδοχικά, την απόφαση 2012/50/ΚΕΠΠΑ, της 27ης Ιανουαρίου 2012 (ΕΕ 2012, L 27, σ. 11), την απόφαση 2013/72/ΚΕΠΠΑ, της 31ης Ιανουαρίου 2013 (ΕΕ 2013, L 32, σ. 20), την απόφαση 2014/49/ΚΕΠΠΑ, της 30ής Ιανουαρίου 2014 (ΕΕ 2014, L 28, σ. 38), την απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2015/157, της 30ής Ιανουαρίου 2015 (ΕΕ 2015, L 26, σ. 29), την απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2016/119, της 28ης Ιανουαρίου 2016 (ΕΕ 2016, L 23, σ. 65), την απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2017/153, της 27ης Ιανουαρίου 2017 (ΕΕ 2017, L 23, σ. 19), την απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2018/141, της 29ης Ιανουαρίου 2018 (ΕΕ 2018, L 25, σ. 38), την απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2019/135, της 28ης Ιανουαρίου 2019 (ΕΕ 2019, L 25, σ. 23), και την απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2020/117, της 27ης Ιανουαρίου 2020 (ΕΕ 2020, L 22, σ. 31).
- 11 Η καταχώριση του προσφεύγοντος στον προσαρτημένο στην απόφαση 2011/72 κατάλογο (στο εξής: επίδικος κατάλογος) καθώς και, συνακόλουθα, στον κατάλογο του παραρτήματος Ι του κανονισμού 101/2011 διατηρήθηκε κατά τις διαδοχικές αυτές ανανεώσεις. Επιπλέον, με την απόφαση 2016/119 συμπληρώθηκαν τα στοιχεία ταυτοποίησης του προσφεύγοντος με μνεία της γαλλικής ιθαγένειάς του και της κατοικίας του στη Γαλλία.

- 12 Κατόπιν των αποφάσεων της 28ης Μαΐου 2013, Trabelsi κ.λπ. κατά Συμβουλίου (T-187/11, EU:T:2013:273), της 28ης Μαΐου 2013, Chiboub κατά Συμβουλίου (T-188/11, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2013:274), και της 28ης Μαΐου 2013, Al Matri κατά Συμβουλίου (T-200/11, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2013:275), οι λόγοι καταχώρισης του προσφεύγοντος τροποποιήθηκαν με την απόφαση 2014/49 ως εξής:

«Πρόσωπο για το οποίο διεξάγονται δικαστικές έρευνες από τις tunησιακές αρχές για συνέργεια σε υπεξαίρεση στην υπηρεσία από δημόσιο αξιωματούχο, συνέργεια σε παράβαση καθήκοντος εκ μέρους κρατικού λειτουργού προκειμένου να παρασχεθεί αδικαιολόγητο πλεονέκτημα σε τρίτο πρόσωπο και να προκληθεί ζημία στο δημόσιο και συνέργεια στην άσκηση παράνομης επιρροής σε κρατικό λειτουργό με σκοπό την εξασφάλιση άμεσων ή έμμεσων πλεονεκτημάτων σε τρίτους.»

- 13 Οι λόγοι αυτοί τροποποιήθηκαν εκ νέου με την απόφαση 2016/119 ως εξής:

«Πρόσωπο για το οποίο διεξάγονται δικαστικές έρευνες από τις tunησιακές αρχές για συνέργεια σε υπεξαίρεση στην υπηρεσία από δημόσιο αξιωματούχο, συνέργεια σε παράβαση καθήκοντος από μέρους κρατικού λειτουργού προκειμένου να παρασχεθεί αδικαιολόγητο πλεονέκτημα σε τρίτο πρόσωπο και να προκληθεί ζημία στο δημόσιο, και [για] άσκηση παράνομης επιρροής σε κρατικό λειτουργό με σκοπό την εξασφάλιση άμεσων ή έμμεσων πλεονεκτημάτων σε τρίτους.»

- 14 Η απόφαση 2020/117 αντικατέστησε το παράρτημα της απόφασης 2011/72 με το κείμενο που περιέχεται στο παράρτημά της, το οποίο περιλαμβάνει το μέρος Α, σχετικά με τον κατάλογο των αναφερομένων στο άρθρο 1 της απόφασης 2011/72 προσώπων και οντοτήτων, και το μέρος Β, με τίτλο «Δικαιώματα υπεράσπισης και δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας δυνάμει της νομοθεσίας της Τυνησίας». Στο μέρος Α του νέου αυτού παραρτήματος, οι λόγοι καταχώρισης του προσφεύγοντος τροποποιήθηκαν, εκ νέου, ως εξής: «Πρόσωπο σε βάρος του οποίου έχει κινηθεί ποινική διαδικασία ή διαδικασία ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων κατόπιν τελεσίδικης δικαστικής απόφασης από τις tunησιακές αρχές σχετικά με συνέργεια σε υπεξαίρεση δημόσιου χρήματος από κρατικό λειτουργό, συνέργεια σε παράβαση καθήκοντος εκ μέρους κρατικού λειτουργού προκειμένου να παρασχεθεί αθέμιτο όφελος σε τρίτο πρόσωπο και να προκληθεί ζημία στο δημόσιο, και άσκηση παράνομης επιρροής σε κρατικό λειτουργό με σκοπό την απόκτηση άμεσων ή έμμεσων πλεονεκτημάτων υπέρ τρίτων». Στο μέρος Β του παραρτήματος αυτού, εκτίθενται, όσον αφορά τον προσφεύγοντα, τα εξής:

«Η έρευνα ή δίκη σχετικά με την υπεξαίρεση δημόσιων πόρων ή περιουσιακών στοιχείων βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη. Το Συμβούλιο δεν βρήκε καμία ένδειξη ότι δεν έγιναν σεβαστά τα δικαιώματα υπεράσπισης ή το δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας του κ. Slim Ben Tijani Ben Haj Hamda Ben Ali.»

- 15 Οι ίδιες τροποποιήσεις με τις μνημονευόμενες στις σκέψεις 11 έως 14 ανωτέρω περιελήφθησαν στο παράρτημα I του κανονισμού 101/2011.

II. Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

- 16 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 5 Μαρτίου 2018, ο προσφεύγων υπέβαλε αίτηση δικαστικής αρωγής. Το Συμβούλιο υπέβαλε παρατηρήσεις στις 26 Απριλίου 2018. Με διατάξεις της 14ης Σεπτεμβρίου 2018 και της 3ης Μαΐου 2019, αντιστοίχως, ο πρόεδρος του πέμπτου τμήματος του Γενικού Δικαστηρίου, αφενός, έκανε δεκτή την αίτηση αυτή και, αφετέρου, όρισε δικηγόρο.

- 17 Στις 24 Ιουνίου 2019, ο προσφεύγων άσκησε την υπό κρίση προσφυγή και υπέβαλε στο Γενικό Δικαστήριο αίτηση εκδίκασης της υπόθεσης με ταχεία διαδικασία, βάσει του άρθρου 151 του Κανονισμού Διαδικασίας του. Με απόφαση της 18ης Ιουλίου 2019, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την αίτηση αυτή.
- 18 Στις 10 Σεπτεμβρίου 2019, το Συμβούλιο κατέθεσε υπόμνημα αντικρούσεως.
- 19 Κατόπιν μεταβολής της συνθέσεως των τμημάτων του Γενικού Δικαστηρίου, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 27, παράγραφος 5, του Κανονισμού Διαδικασίας, η υπόθεση ανατέθηκε εκ νέου στο ένατο τμήμα με απόφαση της 16ης Οκτωβρίου 2019.
- 20 Τα υπομνήματα απαντήσεως και ανταπαντήσεως κατατέθηκαν στις 24 Οκτωβρίου και στις 6 Δεκεμβρίου 2019, αντιστοίχως.
- 21 Στις 13 Δεκεμβρίου 2019, στο πλαίσιο μέτρου οργάνωσης της διαδικασίας, το Γενικό Δικαστήριο κάλεσε τους διαδίκους να λάβουν θέση επί των ενδεχόμενων συνεπειών που πρέπει να αντληθούν, για την υπό κρίση υπόθεση, από τις αποφάσεις της 19ης Δεκεμβρίου 2018, Azaron κατά Συμβουλίου (C-530/17 P, EU:C:2018:1031, σκέψεις 29 και 30), της 11ης Ιουλίου 2019, Azaron κατά Συμβουλίου (C-416/18 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:602, σκέψεις 30 και 31), και από τη διάταξη της 22ας Οκτωβρίου 2019, Azaron κατά Συμβουλίου (C-58/19 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:890, σκέψεις 30, 31 και 44), και, ειδικότερα, να επισημάνουν, λαμβανομένων υπόψη των ως άνω αποφάσεων και διάταξης, αν και σε ποιο βαθμό οι αποφάσεις 2018/141 και 2019/135 ανταποκρίνονται στην υποχρέωση αιτιολόγησης. Ο προσφεύγων και το Συμβούλιο κατέθεσαν τη γραπτή απάντησή τους στις 27 Δεκεμβρίου 2019 και στις 16 Ιανουαρίου 2020, αντιστοίχως.
- 22 Κατόπιν προτάσεως του ένατου τμήματος, το Γενικό Δικαστήριο αποφάσισε, στις 7 Φεβρουαρίου 2020, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 28 του Κανονισμού Διαδικασίας, να παραπέμψει την υπόθεση ενώπιον πενταμελούς τμήματος.
- 23 Με μέτρο οργάνωσης της διαδικασίας της 28ης Φεβρουαρίου 2020, το Γενικό Δικαστήριο κάλεσε τον προσφεύγοντα να απαντήσει γραπτώς σε μία ερώτηση και το Συμβούλιο να προσκομίσει ορισμένα συμπληρωματικά έγγραφα. Οι διάδικοι ανταποκρίθηκαν στις 9 Μαρτίου και 16 Μαρτίου 2020, αντιστοίχως. Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο κάλεσε τους διαδίκους να λάβουν θέση, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, επί του αν η αναστολή των προθεσμιών άσκησης προσφυγής, ως αποτέλεσμα της αίτησης δικαστικής αρωγής του προσφεύγοντος, ισχύει ως προς την απόφαση 2019/135.
- 24 Η επ' ακροατηρίου συζήτηση διεξήχθη στις 22 Ιουνίου 2020. Βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, το Συμβούλιο ζήτησε να του επιτραπεί να καταθέσει έγγραφα σχετικά με την κοινοποίηση της απόφασης 2019/135.
- 25 Στις 24 Ιουνίου 2020, ο προσφεύγων κατέθεσε υπόμνημα προσαρμογής με σκοπό να επεκτείνει τα αιτήματα και τους λόγους ακύρωσης του δικογράφου της προσφυγής στην απόφαση 2020/117, κατά το μέρος που τον αφορά.
- 26 Στις 25 Ιουνίου 2020, το Συμβούλιο κατέθεσε έγγραφα σχετικά με την κοινοποίηση της απόφασης 2019/135. Ο προσφεύγων υπέβαλε τις παρατηρήσεις του επί των εγγράφων αυτών στις 8 Ιουλίου 2020.
- 27 Στις 24 Ιουλίου 2020, το Συμβούλιο κατέθεσε παρατηρήσεις επί του υπομνήματος προσαρμογής.
- 28 Στις 3 Αυγούστου 2020 περατώθηκε η προφορική διαδικασία.

- 29 Ο προσφεύγων ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:
- να ακυρώσει τις αποφάσεις 2018/141, 2019/135 και 2020/117, κατά το μέρος που οι πράξεις αυτές τον αφορούν·
  - να καταδικάσει το Συμβούλιο στα δικαστικά έξοδα.
- 30 Το Συμβούλιο ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:
- να απορρίψει την προσφυγή στο σύνολό της·
  - επικουρικός, σε περίπτωση ακυρώσεως των προσβαλλομένων αποφάσεων, να διατηρήσει τα αποτελέσματά τους έναντι του προσφεύγοντος έως τη λήξη της προθεσμίας άσκησης αναιρέσεως ή, εάν ασκηθεί αναίρεση, έως την απόρριψή της·
  - να καταδικάσει τον προσφεύγοντα στα δικαστικά έξοδα.

III. Σκεπτικό

A. Επί του παραδεκτού των αιτημάτων ακυρώσεως των αποφάσεων 2019/135 και 2020/117

1. Επί του παραδεκτού του αιτήματος ακυρώσεως της απόφασης 2019/135

- 31 Κατά πάγια νομολογία, η άσκηση προσφυγής εκτός της προβλεπόμενης στο άρθρο 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ προθεσμίας συνιστά λόγο απαραδέκτου δημοσίας τάξεως τον οποίο το Γενικό Δικαστήριο πρέπει να εξετάζει αυτεπαγγέλτως (βλ. διάταξη της 25ης Νοεμβρίου 2008, S.A.BA.R. κατά Επιτροπής, C-501/07 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2008:652, σκέψη 19 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 32 Δυνάμει του άρθρου 147, παράγραφος 7, του Κανονισμού Διαδικασίας, η υποβολή αιτήσεως δικαστικής αρωγής αναστέλλει, για τον αιτούντα, την προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής μέχρι την ημερομηνία επιδόσεως της διατάξεως η οποία αποφαινεται επί της αιτήσεως αυτής ή, στις περιπτώσεις του άρθρου 148, παράγραφος 6, του Κανονισμού Διαδικασίας, της διατάξεως περί διορισμού του δικηγόρου στον οποίο ανατίθεται η εκπροσώπηση του αιτούντος. Βάσει του ως άνω άρθρου 148, παράγραφος 6, με την επιφύλαξη της παραγράφου του 4, η οποία προβλέπει ότι η διάταξη περί χορηγήσεως της δικαστικής αρωγής μπορεί να ορίζει δικηγόρο, αν ο δικηγόρος αυτός έχει προταθεί από τον αιτούντα με την αίτηση δικαστικής αρωγής και έχει δηλώσει ότι συναινεί να εκπροσωπήσει τον αιτούντα ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, ο δικηγόρος στον οποίο ανατίθεται η εκπροσώπηση του αιτούντος ορίζεται με διάταξη, αναλόγως της περιπτώσεως, βάσει των προτάσεων του ενδιαφερομένου ή βάσει των προτάσεων της αρμόδιας εθνικής αρχής.
- 33 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι η αίτηση δικαστικής αρωγής του προσφεύγοντος, η οποία κατατέθηκε στις 5 Μαρτίου 2018, αφορούσε μόνον την απόφαση 2018/141. Συγκεκριμένα, κατά την ως άνω ημερομηνία, σε ισχύ ήταν η απόφαση αυτή, ενώ η απόφαση 2019/135, η οποία τη διαδέχθηκε, εκδόθηκε το πρώτον στις 28 Ιανουαρίου 2019 και τέθηκε σε ισχύ στις 30 Ιανουαρίου 2019, βάσει του άρθρου της 2. Στην υπό κρίση προσφυγή, όμως, η οποία κατατέθηκε στις 24 Ιουνίου 2019, ο προσφεύγων ζητεί την ακύρωση αμφοτέρων των αποφάσεων.
- 34 Επομένως, τίθεται το ζήτημα αν, για την εκτίμηση της τήρησης της προθεσμίας άσκησης προσφυγής, πρέπει να εξετασθεί κατά πόσον η αίτηση δικαστικής αρωγής ανέστειλε την προθεσμία αυτή όχι μόνον ως προς την απόφαση 2018/141 αλλά και ως προς την απόφαση 2019/135. Καθόσον οι διάδικοι δεν έθιξαν οι ίδιοι το ζήτημα αυτό κατά την έγγραφη διαδικασία, το Γενικό Δικαστήριο τους κάλεσε να λάβουν θέση επ' αυτού κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

- 35 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο προσφεύγων υποστήριξε ότι η αίτηση δικαστικής αρωγής αναστέλλει τις προθεσμίες άσκησης προσφυγής κατά της απόφασης 2019/135. Συγκεκριμένα, υποστήριξε, πρώτον, ότι υπήρχε ταυτότητα αντικειμένου, εμπλεκόμενων μερών και αιτιολογίας μεταξύ της απόφασης 2018/141 και της επακόλουθης αυτής απόφασης. Δεύτερον, κατά τον προσφεύγοντα, οι λόγοι ακυρώσεως οι οποίοι προβλήθηκαν κατά των δύο αυτών αποφάσεων ήταν επίσης ταυτόσημοι και, επομένως, ζητώντας την ακύρωση της δεύτερης, προσάρμοσε απλώς την αρχική προσφυγή του η οποία έβαλε κατά της πρώτης. Τρίτον, υπό το πρίσμα της αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, η πρόσβαση του προσφεύγοντος στον δικαστή της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν θα πρέπει να συνοδεύεται από υπερβολικές διαδικαστικές απαιτήσεις, λαμβανομένων υπόψη, μεταξύ άλλων, της κατάστασής του ως δικαιούχου δικαστικής αγωγής και της μεγάλης διάρκειας της σχετικής διαδικασίας.
- 36 Το Συμβούλιο υποστήριξε ότι, στο μέτρο που δεν αφορούσε την απόφαση 2019/135, η αίτηση δικαστικής αρωγής δεν μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα την αναστολή των προθεσμιών άσκησης προσφυγής ως προς την επίμαχη απόφαση. Παραπέμπει, συναφώς, στην απόφαση της 18ης Ιουνίου 2015, *Iratau* κατά Συμβουλίου (C-535/14 P, EU:C:2015:407), και ειδικότερα στις σκέψεις της 15 έως 18. Επιπλέον, το Συμβούλιο υποστήριξε ότι έχει στη διάθεσή του έγγραφα τα οποία αποδεικνύουν ότι η απόφαση 2019/135 είχε κοινοποιηθεί στον προσφεύγοντα στις 4 Φεβρουαρίου 2019, με αποτέλεσμα να είναι η προσφυγή εκπρόθεσμη, και ζήτησε από το Γενικό Δικαστήριο να δεχθεί την προσκόμιση των αποδείξεων αυτών βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας. Πρόσθεσε ότι, κατά τη νομολογία, οι προθεσμίες άσκησης προσφυγής εφαρμόζονται αυστηρά. Το Συμβούλιο υπογράμμισε ότι ο προσφεύγων γνώριζε τον μηχανισμό ανανέωσης των περιοριστικών μέτρων και είχε τη δυνατότητα να υποβάλει νέα αίτηση δικαστικής αρωγής ή να επισημάνει, συνοπτικώς, σε εκείνη που είχε υποβάλει ότι είχε την πρόθεση να προσβάλει επίσης τη μεταγενέστερη ανανέωση της μνημονευόμενης στην αίτηση αυτή απόφασης. Επομένως, κατά το Συμβούλιο, δεν συνέτρεχε, εν προκειμένω, ανωτέρα βία. Επιπλέον, στις 25 Ιουνίου 2020, το Συμβούλιο προσκόμισε, βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, έγγραφα σχετικά με την ημερομηνία κοινοποίησης της απόφασης 2019/135 στον προσφεύγοντα.
- 37 Όσον αφορά τα έγγραφα τα οποία κατέθεσε το Συμβούλιο, υπενθυμίζεται ότι, δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, κατ' εξαίρεση, οι κύριοι διάδικοι μπορούν επίσης να προσκομίσουν αποδεικτικά στοιχεία ή να προτείνουν αποδεικτικά μέσα πριν από την περάτωση της προφορικής διαδικασίας ή πριν από την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου να αποφανθεί επί της διαφοράς χωρίς διεξαγωγή προφορικής διαδικασίας, εφόσον δικαιολογήσουν την καθυστέρηση αυτή.
- 38 Εν προκειμένω, επισημαίνεται ότι σκοπός των επίμαχων εγγράφων είναι να διαφωτίσουν το Γενικό Δικαστήριο, κατόπιν της πρόσκλησης αυτού προς τους διαδίκους να διατυπώσουν παρατηρήσεις, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, επί του ζητήματος της αναστολής των προθεσμιών άσκησης προσφυγής ως προς την απόφαση 2019/135. Ως εκ τούτου, η καθυστέρηση στην υποβολή των εγγράφων αυτών πρέπει να θεωρηθεί δικαιολογημένη (πρβλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 2018, *Epsilon International* κατά Επιτροπής, T-477/16, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2018:714, σκέψη 57).
- 39 Εν προκειμένω, τα έγγραφα αυτά περιλαμβάνουν, αφενός, απόσπασμα διαδικτυακής παρακολούθησης αποστολής εγγράφου, στο οποίο εμφανίζεται η παράδοση του εν λόγω εγγράφου στον προσφεύγοντα στις 4 Φεβρουαρίου 2019, και, αφετέρου, απόδειξη παραλαβής εγγράφου το οποίο απέστειλε το Συμβούλιο στον προσφεύγοντα στις 30 Ιανουαρίου 2019 και το οποίο έφθασε στον προορισμό του στις 5 Φεβρουαρίου 2019. Επ' αυτού, ο προσφεύγων αμφισβητεί ότι το Συμβούλιο απέδειξε την κοινοποίηση της απόφασης 2019/135, υποστηρίζοντας ότι στην απόδειξη παραλαβής αναγράφεται διεύθυνση η οποία δεν είναι η δική του. Εντούτοις, επισημαίνεται ότι, καίτοι είναι αληθές ότι στο δεύτερο αυτό έγγραφο αναγράφεται διεύθυνση η οποία δεν είναι αυτή που δηλώνει ο προσφεύγων στην προσφυγή του, με σημειωμένο, εξάλλου, το πεδίο που φέρει τη μνεία «παραλήπτης άγνωστος στη διεύθυνση αυτή», ο προσφεύγων δεν αμφισβητεί τα αναγραφόμενα στο πρώτο έγγραφο, στο

οποίο γίνεται σαφώς μνεία στη διεύθυνση που ο ίδιος δήλωσε στην προσφυγή και αναφέρεται παράδοση στις 4 Φεβρουαρίου 2019. Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ότι ο προσφεύγων έλαβε γνώση του εγγράφου του Συμβουλίου κατά την ημερομηνία αυτή.

- 40 Όσον αφορά το αν η αίτηση δικαστικής αρωγής του προσφεύγοντος μπορούσε να καλύπτει την προσφυγή κατά της απόφασης 2019/135 και είχε ως αποτέλεσμα την αναστολή των σχετικών προθεσμιών, υπενθυμίζεται, πρώτον, ότι το άρθρο 147, παράγραφος 4, του Κανονισμού Διαδικασίας προβλέπει ότι, όταν η αίτηση δικαστικής αρωγής υποβάλλεται πριν από την άσκηση της προσφυγής, ο αιτών πρέπει να εκθέτει συνοπτικώς το αντικείμενο της προσφυγής που προτίθεται να ασκήσει, τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως και την επιχειρηματολογία προς στήριξη της προσφυγής.
- 41 Από το γράμμα του άρθρου 147, παράγραφος 4, του Κανονισμού Διαδικασίας, και ιδίως από τη φράση «αντικείμενο της προσφυγής που προτίθεται να ασκήσει», συνάγεται ότι, εν προκειμένω, ο προσφεύγων όφειλε να προσδιορίσει την πράξη της οποίας την ακύρωση προτίθετο να ζητήσει στο πλαίσιο της μελλοντικής προσφυγής του. Εντούτοις, η εν λόγω πράξη έπρεπε υποχρεωτικώς να έχει εκδοθεί, δεδομένου ότι, κατά πάγια νομολογία, για την έγκυρη άσκηση προσφυγής ακυρώσεως ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου απαιτείται αυτή να στρέφεται κατά πράξης υφιστάμενης και βλαπτικής και δεν δύναται το Γενικό Δικαστήριο να ελέγξει θεωρητικά τη νομιμότητα υποθετικών πράξεων που δεν έχουν ακόμη εκδοθεί (βλ. απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2017, Ben Ali κατά Συμβουλίου, T-149/15, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2017:693, σκέψη 59 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Ως εξ τούτου, βάσει του άρθρου 146, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, αίτηση δικαστικής αρωγής η οποία αναφέρει τέτοια υποθετική πράξη ως αντικείμενο της προσφυγής που προτίθεται να ασκήσει ο προσφεύγων είναι απορριπτέα, καθόσον η προσφυγή αυτή θα ήταν προδήλως απαράδεκτη.
- 42 Τούτοι ισχύει κατά μείζονα λόγο εν προκειμένω, δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 5 της απόφασης 2011/72, όπως ίσχυε αρχικώς (βλ. σκέψη 6 ανωτέρω), το Συμβούλιο εξετάζει κάθε δώδεκα μήνες εάν συντρέχει λόγος ανανέωσης ή ενδεχομένως τροποποίησης της απόφασης αυτής. Ως εκ τούτου, κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης δικαστικής αρωγής από τον προσφεύγοντα, από κανένα στοιχείο δεν μπορούσε να συναχθεί ότι της απόφασης 2018/141 θα έπετο νέα απόφαση η οποία θα ανανέωνε την απόφαση 2011/72 για ένα ακόμη έτος. Επομένως, δεν μπορεί να προσαφθεί στον προσφεύγοντα ότι δεν μνημόνευσε, εκ των προτέρων, τη νέα αυτή απόφαση στην αίτηση δικαστικής αρωγής.
- 43 Αντιθέτως, το άρθρο 147, παράγραφος 4, του Κανονισμού Διαδικασίας δεν μπορεί να αποκλείει τη δυνατότητα του προσφεύγοντος να προσαρμόσει, δυνάμει του άρθρου 86, παράγραφος 1, του εν λόγω Κανονισμού, το δικόγραφο της προσφυγής, στην περίπτωση που η απόφαση η οποία αποτελεί το «αντικείμενο της προσφυγής που προτίθεται να ασκήσει» ο προσφεύγων αντικαθίσταται ή τροποποιείται από άλλη απόφαση με το ίδιο αντικείμενο.
- 44 Ως εκ τούτου, καίτοι κατά την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης δικαστικής αρωγής ο προσφεύγων δεν ήταν, εξ ορισμού, σε θέση να προσδιορίσει την απόφαση που θα αντικαθιστούσε ή θα τροποποιούσε την απόφαση 2018/141, η οποία δεν υφίστατο ακόμη, η περίπτωση αυτή δεν μπορούσε να τον εμποδίσει να προσαρμόσει, εν συνεχεία, μετά την άσκηση της προσφυγής του κατά της εν λόγω απόφασης 2018/141, την εν λόγω προσφυγή, προκειμένου να ληφθεί υπόψη η έκδοση της απόφασης 2019/135. Συγκεκριμένα, όπως επισήμανε ο προσφεύγων κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, τα αιτήματα που στρέφονται κατά των αποφάσεων 2018/141 και 2019/135 έχουν, κατ' ουσίαν, το ίδιο αντικείμενο, καθόσον αφορούν την ακύρωση της καταχώρισης του προσφεύγοντος στον επίδικο κατάλογο, και βασίζονται στους ίδιους λόγους ακυρώσεως. Εξάλλου, μια τέτοια προσαρμογή του δικογράφου της προσφυγής δεν μπορεί να συνεπάγεται, για τον προσφεύγοντα, την υποχρέωση να υποβάλει νέα αίτηση δικαστικής αρωγής, εφόσον πραγματοποιείται μέσω υπομνήματος προσαρμογής, το οποίο κατατίθεται, σύμφωνα με το άρθρο 86, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, στο πλαίσιο της προσφυγής για την οποία χορηγήθηκε η εν λόγω αρωγή και όχι στο πλαίσιο διακριτής προσφυγής.

- 45 Τούτου λεχθέντος, στην ιδιαίτερη περίπτωση της υπό κρίση υπόθεσης, η πράξη που αντικατέστησε ή τροποποίησε την απόφαση που αφορά η αίτηση δικαστικής αρωγής εκδόθηκε πριν από την περάτωση της σχετικής με την εξέταση της αίτησης αυτής διαδικασίας και πριν μπορέσει ο προσφεύγων να καταθέσει το εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο. Υπό τις συνθήκες αυτές, όμως, ο προσφεύγων, όπως υποστήριξε, κατ' ουσίαν, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, δεν είχε άλλη επιλογή από την «προσαρμογή» του αντικειμένου της αρχικής προσφυγής υποβάλλοντας, στο πλαίσιο του ίδιου αυτού δικογράφου της προσφυγής, αιτήματα ακυρώσεως τόσο της απόφασης 2018/141 όσο και της απόφασης 2019/135.
- 46 Δεύτερον, επισημαίνεται ότι οι διατάξεις του Κανονισμού Διαδικασίας περί δικαστικής αρωγής πρέπει να ερμηνεύονται υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), το οποίο προβλέπει ρητώς, στο τρίτο εδάφιο, την παροχή της αρωγής αυτής εάν είναι αναγκαία για να εξασφαλισθεί η αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Ειδικότερα, πρέπει να διασφαλίζεται ότι η ερμηνεία των διατάξεων αυτών δεν συνιστά δυσανάλογο περιορισμό του δικαιώματος πρόσβασης στη δικαιοσύνη, ο οποίος θίγει την ουσία του δικαιώματος αυτού (πρβλ. απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2010, DEB, C-279/09, EU:C:2010:811, σκέψη 60).
- 47 Συναφώς, είναι αληθές ότι οι προθεσμίες άσκησης προσφυγής εφαρμόζονται αυστηρά (βλ. απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 2016, Al-Ghabra κατά Επιτροπής, T-248/13, EU:T:2016:721, σκέψη 43 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Εντούτοις, η ερμηνεία των διατάξεων του άρθρου 147 του Κανονισμού Διαδικασίας, και ειδικότερα της παραγράφου του 7, περί αναστολής των προθεσμιών αυτών, δεν πρέπει να καταλήγει σε μεταχείριση του προσφεύγοντος δυσμενέστερη εκείνης άλλου δικαιούχου δικαστικής αρωγής, ο οποίος θα ήταν, συγκεκριμένα, σε θέση να ασκήσει την προσφυγή του κατά της απόφασης που αφορά η αίτηση δικαστικής αρωγής προτού εκδοθεί η πράξη αντικατάστασης ή τροποποίησης της απόφασης αυτής.
- 48 Τρίτον, επιβάλλεται η διαπίστωση της ιδιαιτερότητας των συνθηκών υπό τις οποίες ο προσφεύγων κατέθεσε, στις 24 Ιουνίου 2019, το εισαγωγικό δικόγραφο της δίκης.
- 49 Κατά πρώτον, όπως προκύπτει από τα δικαιολογητικά έγγραφα που προσκομίστηκαν προς στήριξη της αίτησης δικαστικής αρωγής του προσφεύγοντος, αυτός παρέλαβε το έγγραφο του Συμβουλίου περί κοινοποίησης της απόφασης 2018/141 στις 10 Φεβρουαρίου 2018. Κατέθεσε την αίτηση δικαστικής αρωγής στις 5 Μαρτίου 2018. Επιπλέον, από το περιεχόμενο της αίτησης αυτής προκύπτει ότι ο προσφεύγων δεν όρισε δικηγόρο. Επομένως, βάσει του άρθρου 147, παράγραφος 7, του Κανονισμού Διαδικασίας, η προβλεπόμενη για την άσκηση της προσφυγής προθεσμία ανεστάλη από τις 5 Μαρτίου 2018 έως την επίδοση της διάταξης περί διορισμού του δικηγόρου στον οποίο ανετέθη η εκπροσώπηση του αιτούντος ήτοι, όπως προκύπτει από τα στοιχεία της δικογραφίας, έως τις 29 Μαΐου 2019. Συνεπώς, η κατάθεση του δικογράφου της προσφυγής, στις 24 Ιουνίου 2019, είναι σύμφωνη προς τις διατάξεις του άρθρου 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ και του άρθρου 60 του Κανονισμού Διαδικασίας, καθόσον αφορά την απόφαση 2018/141, κάτι το οποίο, άλλωστε, το Συμβούλιο δεν αμφισβητεί.
- 50 Κατά δεύτερον, από τις διαπιστώσεις που εκτέθηκαν στη σκέψη 49 ανωτέρω προκύπτει ότι, κατά την ημερομηνία επίδοσης της απόφασης 2019/135 στον προσφεύγοντα, ήτοι, κατά τις πληροφορίες του Συμβουλίου, στις 4 Φεβρουαρίου 2019, η προβλεπόμενη για την άσκηση της προσφυγής προθεσμίας είχε ανασταλεί όσον αφορά την απόφαση 2018/141. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι η αναστολή της προθεσμίας αυτής συνεχιζόταν την ημερομηνία κατά την οποία ο προσφεύγων όφειλε, το αργότερο, να ασκήσει προσφυγή κατά της απόφασης 2019/135, ήτοι στις 15 Απριλίου 2019, στην περίπτωση που η αίτηση δικαστικής αρωγής που υπέβαλε δεν θα είχε ως αποτέλεσμα την αναστολή της εν λόγω προθεσμίας άσκησης προσφυγής όσον αφορά τη δεύτερη αυτή απόφαση. Ως εκ τούτου, στην περίπτωση αυτή, ο προσφεύγων δεν θα είχε άλλη δυνατότητα από την κατάθεση δεύτερης αίτησης

δικαστικής αρωγής σε σχέση με τη δεύτερη αυτή απόφαση προκειμένου η προσφυγή του κατά αυτής να τύχει επίσης της αναστολής των προθεσμιών άσκησης προσφυγής έως τον ορισμό του δικηγόρου του.

- 51 Πάντως, αφενός, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 44 ανωτέρω, από την ερμηνεία του άρθρου 147, παράγραφος 4, σε συνδυασμό με το άρθρο 86, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας προκύπτει ότι ο δικαιούχος δικαστικής αρωγής δεν μπορεί να υποχρεούται να καταθέσει δεύτερη αίτηση σχετική με την αρωγή αυτή, προκειμένου να προσβάλει, στο πλαίσιο υπομνήματος προσαρμογής, την πράξη που αντικαθιστά ή τροποποιεί την πράξη κατά της οποίας έβαλε αρχικώς η προσφυγή του. Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο δεν μπορεί να μεταχειριστεί με δυσμενέστερο τρόπο τον προσφεύγοντα υποχρεώνοντάς τον να καταθέσει δεύτερη αίτηση δικαστικής αρωγής. Συγκεκριμένα, η απόφαση 2019/135 συνιστά πράξη η οποία αντικαθιστά την απόφαση 2018/141, την οποία ο προσφεύγων θα μπορούσε παραδεκτώς να προσβάλει στο πλαίσιο υπομνήματος προσαρμογής, εάν ήταν σε θέση να καταθέσει το εισαγωγικό δικόγραφο της δίκης πριν από την έκδοση της νέας αυτής απόφασης.
- 52 Αφετέρου, μοναδικός σκοπός της δεύτερης αίτησης δικαστικής αρωγής θα ήταν να επιτευχθεί η αναστολή των προθεσμιών άσκησης προσφυγής ως προς την απόφαση 2019/135. Συγκεκριμένα, κατά την έκδοση αυτής, ο προσφεύγων ήταν ήδη δικαιούχος της δικαστικής αρωγής και μπορούσε να ζητήσει την ακύρωση της απόφασης αυτής στο πλαίσιο της προσαρμογής του δικογράφου της προσφυγής κατά της απόφασης 2018/141, για την οποία του είχε χορηγηθεί η αρωγή. Υπό τις περιστάσεις αυτές, η υποχρέωση κατάθεσης δεύτερης αίτησης δικαστικής αρωγής θα συνιστούσε περιττή διατύπωση, μη σχετιζόμενη με τον σκοπό της δικαστικής αρωγής, ο οποίος είναι, κατά το άρθρο 146 του Κανονισμού Διαδικασίας, να παράσχει τη δυνατότητα στα πρόσωπα που τελούν σε αδυναμία να αντιμετωπίσουν τα έξοδα της δίκης να εκπροσωπηθούν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και να έχουν, επομένως, πρόσβαση στον δικαστή της Ένωσης.
- 53 Κατά τρίτον, επισημαίνεται ότι από τη διάταξη της 14ης Σεπτεμβρίου 2018, με την οποία χορηγήθηκε στον προσφεύγοντα το ευεργέτημα της δικαστικής αρωγής, έως τη διάταξη της 3ης Μαΐου 2019 περί ορισμού δικηγόρου μεσολάβησε διάστημα σχεδόν οκτώ μηνών κατά το οποίο ο προσφεύγων δεν ήταν σε θέση να ασκήσει την προσφυγή για την οποία είχε καταθέσει αίτηση δικαστικής αρωγής. Από τα στοιχεία της δικογραφίας προκύπτει, όμως, ότι, κατά το μεγαλύτερο μέρος του διαστήματος αυτού, η καθυστέρηση αυτή δεν μπορεί να καταλογιστεί στον προσφεύγοντα.
- 54 Συγκεκριμένα, κατόπιν έκδοσης της διάταξης της 14ης Σεπτεμβρίου 2018, ο προσφεύγων ενημέρωσε το Γενικό Δικαστήριο, μόλις στις 14 Νοεμβρίου 2018, ότι δεν ήταν σε θέση να ορίσει δικηγόρο για την εκπροσώπησή του και ζήτησε από το Γενικό Δικαστήριο να ορίσει αυτό δικηγόρο. Εντούτοις, βάσει του άρθρου 148, παράγραφος 5, του Κανονισμού Διαδικασίας, κατόπιν του εγγράφου αυτού, η Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου διαβίβασε, στις 28 Νοεμβρίου 2018, στην αρμόδια εθνική αρχή αντίγραφο της αίτησης δικαστικής αρωγής του προσφεύγοντος και της προμνησθείσας διάταξης προκειμένου η εν λόγω αρχή να προβεί στον ορισμό δικηγόρου. Η εθνική αρχή απάντησε, όμως, στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου μόλις στις 23 Απριλίου 2019, ήτοι σχεδόν πέντε μήνες μετά την ως άνω διαβίβαση, υποδεικνύοντας τα ονόματα πλειόνων δικηγόρων οι οποίοι δέχονταν να εκπροσωπήσουν τον προσφεύγοντα. Συναφώς, επισημαίνεται ότι η απόφαση 2019/135 εκδόθηκε ακριβώς κατά το διάστημα των πέντε αυτών μηνών και ότι η προθεσμία άσκησης προσφυγής κατά της απόφασης αυτής, εάν ήθελε θεωρηθεί ότι δεν είχε ανασταλεί, θα είχε εκπνεύσει.
- 55 Ως εκ τούτου, ελλείψει αναστολής των προθεσμιών άσκησης προσφυγής όσον αφορά την απόφαση 2019/135, το παραδεκτό των αιτημάτων του προσφεύγοντος που στρέφονται κατά της απόφασης αυτής θα ετίθετο εν αμφιβόλω, εν προκειμένω, λόγω της διάρκειας της διαδικασίας ορισμού δικηγόρου, καίτοι η διάρκεια αυτή δεν μπορεί, κατά το μεγαλύτερο μέρος της, να καταλογιστεί στον προσφεύγοντα. Πάντως, όπως επισήμανε, κατ' ουσίαν, ο προσφεύγων κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της δικαστικής αρωγής, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 47, τρίτο εδάφιο, του Χάρτη, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι οι χρόνοι επεξεργασίας της αίτησης

δικαστικής αγωγής του προσφεύγοντος, θεωρούμενοι στο σύνολό τους, έχουν ως αποτέλεσμα να στερηθεί αυτός την πρόσβαση στον δικαστή της Ένωσης, ή τουλάχιστον να περιοριστεί η πρόσβαση αυτή, κάτι το οποίο επιχειρεί ακριβώς να αποτρέψει η προβλεπόμενη στο άρθρο 147, παράγραφος 7, του Κανονισμού Διαδικασίας αναστολή των προθεσμιών άσκησης προσφυγής.

- 56 Είναι αληθές ότι κατά την ημερομηνία κατάθεσης του δικογράφου της προσφυγής, ο προσφεύγων διατηρούσε έννομο συμφέρον να ζητήσει την ακύρωση της απόφασης 2018/141 (πρβλ. απόφαση της 28ης Μαΐου 2013, Abdulrahim κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, C-239/12 P, EU:C:2013:331, σκέψεις 79 και 80). Εντούτοις, στο μέτρο που, κατά την ημερομηνία αυτή, η καταχώρισή του στον επίδικο κατάλογο διατηρούνταν δυνάμει της απόφασης 2019/135, η απόφαση αυτή ήταν εκείνη που παρήγε αποτελέσματα στην κατάσταση του και είχε σημαντικό αρνητικό αντίκτυπο στις ελευθερίες και στα δικαιώματά του (πρβλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 2018, Ezz κ.λπ. κατά Συμβουλίου, T-288/15, EU:T:2018:619, σκέψη 71 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Επομένως, η αδυναμία του προσφεύγοντος να βάλει κατά της απόφασης αυτής στο πλαίσιο της προσφυγής του κατά της απόφασης 2018/141 είχε ως αποτέλεσμα την απώλεια, σε σημαντικό βαθμό, της χρησιμότητας της εν λόγω προσφυγής, κατά την ημερομηνία άσκησης της.
- 57 Επομένως, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων περιστάσεων της υπό κρίση υπόθεσης, ο προσφεύγων βασίμως υποστηρίζει ότι η προβλεπόμενη από το άρθρο 147, παράγραφος 7, του Κανονισμού Διαδικασίας αναστολή των προθεσμιών άσκησης προσφυγής εφαρμόζεται στα αιτήματα του εισαγωγικού δικογράφου της δίκης που στρέφονται κατά της απόφασης 2019/135, δεδομένου ότι, όπως επισήμανε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, τα αιτήματα που στρέφονται κατά της απόφασης αυτής και εκείνα που στρέφονται κατά της απόφασης 2018/141 έχουν, κατ' ουσίαν, το ίδιο αντικείμενο και η διάρκεια της επεξεργασίας της αίτησης δικαστικής αγωγής που κατέθεσε, θεωρούμενη στο σύνολό της, δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τον υπέρμετρο περιορισμό της πρόσβασής του στον δικαστή της Ένωσης. Ως εκ τούτου, καθόσον το δικόγραφο της προσφυγής κατατέθηκε στις 24 Ιουνίου 2019 τηρουμένων των προθεσμιών άσκησης προσφυγής όσον αφορά την απόφαση 2018/141, λαμβανομένης υπόψη της αναστολής των προθεσμιών αυτών από τις 5 Μαρτίου 2018 έως τις 29 Μαΐου 2019 (βλ. σκέψη 49 ανωτέρω), πρέπει συνακόλουθα να θεωρηθεί ότι οι προθεσμίες αυτές τηρήθηκαν επίσης όσον αφορά την απόφαση 2019/135. Επομένως, τα αιτήματα που στρέφονται κατά των δύο αυτών αποφάσεων είναι παραδεκτά.
- 58 Τα επιχειρήματα του Συμβουλίου δεν μπορούν να αναιρέσουν το συμπέρασμα αυτό.
- 59 Πρώτον, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι περιστάσεις της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 18ης Ιουνίου 2015, Iratau κατά Συμβουλίου (C-535/14 P, EU:C:2015:407), την οποία επικαλέστηκε το Συμβούλιο, διαφέρουν από αυτές της υπό κρίση υπόθεσης.
- 60 Συγκεκριμένα, στην υπόθεση εκείνη, ο αναιρεσείων υποστήριξε ότι το Γενικό Δικαστήριο είχε προσβάλει το δικαίωμά του αποτελεσματικής ένδικης προστασίας, διότι είχε απορρίψει την προσφυγή του ως απαράδεκτη καθόσον έβαλε κατά του εγγράφου του Συμβουλίου της 14ης Νοεμβρίου 2011. Το Δικαστήριο διαπίστωσε, όμως, ότι το Γενικό Δικαστήριο, χωρίς να υποπέσει σε πλάνη περί το δίκαιο, έκρινε ότι το εν λόγω έγγραφο δεν είχε μνημονευθεί στην αίτηση δικαστικής αγωγής του εν συνεχεία αναιρεσείοντος ως πράξη κατά της οποίας έπρεπε να στραφεί η προσφυγή την οποία αυτός προτίθετο να ασκήσει και, επομένως, ως πράξη που περιλαμβανόταν στο αντικείμενο της σχεδιαζόμενης προσφυγής. Επομένως, εν αντιθέσει προς την απόφαση 2019/135 στην υπό κρίση υπόθεση, στην υπόθεση εκείνη, το επίμαχο έγγραφο είχε εκδοθεί πριν από την υποβολή της αίτησης δικαστικής αγωγής και είχε μνημονευθεί από τον αναιρεσείοντα στο πλαίσιο αυτής. Εντούτοις, από την ανάλυση, εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου, της σαφούς και ακριβούς διατύπωσης της αίτησης αυτής προέκυπτε ότι ο αναιρεσείων δεν είχε εκδηλώσει την πρόθεσή του να ζητήσει την ακύρωση του εγγράφου αυτού, αλλά μάλλον των πράξεων που αποτελούσαν αντικείμενο αίτησης επανεξετάσεως που απορρίφθηκε με το έγγραφο αυτό και των επακόλουθων πράξεων που αυτό περιείχε (πρβλ. απόφαση της 18ης Ιουνίου 2015, Iratau κατά Συμβουλίου, C-535/14 P, EU:C:2015:407, σκέψεις 16 έως 20).

- 61 Αντιθέτως, εν προκειμένω, ο προσφεύγων δεν μπορούσε, εξ ορισμού, να εκδηλώσει την πρόθεσή του να προσφύγει κατά της απόφασης 2019/135, η οποία δεν είχε ακόμη εκδοθεί και, επομένως, η επέκταση του αντικειμένου της προσφυγής σε αυτήν δεν μπορούσε να αποκλειστεί εκ των προτέρων. Συνεπώς, η απόφαση που επικαλείται το Συμβούλιο δεν ασκεί επιρροή.
- 62 Δεύτερον, όσον αφορά το επιχείρημα του Συμβουλίου που αντλείται από την αυστηρή εφαρμογή των προθεσμιών άσκησης προσφυγής, στη σκέψη 47 ανωτέρω διαπιστώθηκε ότι η αρχή αυτή, η οποία στηρίζεται, εξάλλου, σε λόγους ασφάλειας δικαίου και ισότητας των πολιτών, δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να περιάγει τον προσφεύγοντα σε κατάσταση δυσμενέστερη από εκείνη δικαιούχου δικαστικής αρωγής ο οποίος θα ήταν σε θέση να ασκήσει την προσφυγή του κατά της απόφασης που μνημονεύεται στην αίτηση δικαστικής αρωγής προτού εκδοθεί η πράξη αντικατάστασης ή τροποποίησης της απόφασης αυτής και ο οποίος θα ήταν, επομένως, σε θέση να διατυπώσει αιτήματα στρεφόμενα κατά της πράξης αυτής στο πλαίσιο υπομνήματος προσαρμογής.
- 63 Τρίτον, όσον αφορά τα επιχειρήματα του Συμβουλίου ότι ο προσφεύγων γνώριζε τον μηχανισμό ανανέωσης των περιοριστικών μέτρων και είχε τη δυνατότητα να υποβάλει νέα αίτηση δικαστικής αρωγής ή να επισημάνει, συνοπτικώς, σε εκείνη που είχε υποβάλει ότι προτίθετο να προσβάλει επίσης τη μεταγενέστερη ανανέωση της σχετικής πράξης, αρκεί η υπόμνηση ότι, για τους λόγους που εκτέθηκαν στις σκέψεις 41 και 42 ανωτέρω, ο προσφεύγων δεν μπορούσε να αναφέρει, στην αίτηση δικαστικής αρωγής, την πρόθεσή του να ασκήσει προσφυγή κατά πράξης μη ακόμη εκδοθείσας, κατά μείζονα λόγο διότι από κανένα στοιχείο δεν ήταν δυνατόν να συναχθεί, κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης αυτής, ότι η εν λόγω πράξη επρόκειτο να εκδοθεί.
- 64 Τέταρτον, όσον αφορά το επιχείρημα του Συμβουλίου περί έλλειψης ανωτέρας βίας, αρκεί να υπομνησθεί ότι η νομολογία σχετικά με την έννοια της ανωτέρας βίας εφαρμόζεται μόνο σε εντελώς εξαιρετικές περιστάσεις στις οποίες χωρεί παρέκκλιση από τις δικονομικές προθεσμίες (βλ. διάταξη της 11ης Ιουνίου 2020, GMPO κατά Επιτροπής, C-575/19 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2020:448, σκέψη 33 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Πάντως, εν προκειμένω, στη σκέψη 57 ανωτέρω διαπιστώθηκε ότι η προβλεπόμενη στο άρθρο 147, παράγραφος 7, του Κανονισμού Διαδικασίας αναστολή των προθεσμιών άσκησης προσφυγής εφαρμόζοταν στα αιτήματα του δικογράφου της προσφυγής που στρέφονται κατά της απόφασης 2019/135 και ότι, ως εκ τούτου, οι προθεσμίες αυτές είχαν τηρηθεί. Επομένως, η προμνησθείσα νομολογία δεν εφαρμόζεται και, συνακόλουθα, το επιχείρημα αυτό είναι αλυσιτελές.
- 65 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι η προσφυγή είναι παραδεκτή, καθόσον βάλλει κατά της απόφασης 2019/135.

2. Επί του παραδεκτού του αιτήματος ακυρώσεως της απόφασης 2020/117

- 66 Ο προσφεύγων διατείνεται ότι, κατά τη νομολογία, έχει το δικαίωμα να καταθέσει υπόμνημα προσαρμογής το οποίο αφορά την απόφαση 2020/117, παραπέμποντας στους λόγους ακυρώσεως και στα επιχειρήματα που προέβαλε στο πλαίσιο του δικογράφου της προσφυγής. Υποστηρίζει ότι η απόφαση αυτή δεν του κοινοποιήθηκε στο σύνολό της με μνεία των ενδίκων βοηθημάτων και των προθεσμιών άσκησης αυτών.
- 67 Το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι, όπως επιβεβαιώνεται από την απόδειξη παραλαβής που υπέγραψε ο προσφεύγων, η απόφαση 2020/117 κοινοποιήθηκε σε αυτόν στις 4 Φεβρουαρίου 2020 και, ως εκ τούτου, τα αιτήματα που στρέφονται κατά της απόφασης αυτής είναι προδήλως εκπρόθεσμα. Διευκρινίζει περαιτέρω ότι η ανάλυση αυτή δεν ανατρέπεται λόγω της εφαρμογής της αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας. Τέλος, το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι η πρόθεσή του να ανανεώσει τα περιοριστικά μέτρα που αφορούν τον προσφεύγοντα προκύπτει ρητώς από το έγγραφο της 28ης Ιανουαρίου 2020 και ότι η απόφαση 2020/117 προσδιορίζεται ειδικώς στο έγγραφο αυτό.

- 68 Προκαταρκτικώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, όπως επισημάνθηκε στις σκέψεις 47 και 56 ανωτέρω, οι προθεσμίες άσκησης προσφυγής εφαρμόζονται αυστηρά, χάριν της απαίτησης ασφάλειας δικαίου και της ανάγκης αποφυγής κάθε δυσμενούς διάκρισης ή αυθαίρετης μεταχείρισης κατά την απονομή της δικαιοσύνης.
- 69 Εξάλλου, κατά τη νομολογία, η προθεσμία άσκησης προσφυγής ακυρώσεως κατά πράξης επιβάλλουσας περιοριστικά μέτρα αρχίζει να τρέχει αποκλειστικώς και μόνον από την ημερομηνία κοινοποίησης της πράξης αυτής στον ενδιαφερόμενο, εφόσον η διεύθυνσή του είναι γνωστή, και όχι από την ημερομηνία δημοσίευσης της πράξης, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η πράξη αυτή προσομοιάζει με δέσμη ατομικών αποφάσεων (πρβλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2017, Ben Ali κατά Συμβουλίου, T-149/15, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2017:693, σκέψεις 44 και 47 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Η νομολογία αυτή εφαρμόζεται σε υπόμνημα προσαρμογής το οποίο υποβάλλεται κατά της ανανέωσης των περιοριστικών μέτρων η οποία έπεται της προσβαλλόμενης με το δικόγραφο της προσφυγής πράξης (πρβλ. απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2016, Sina Bank κατά Συμβουλίου, T-418/14, EU:T:2016:619, σκέψεις 51, 56 και 57 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 70 Εν προκειμένω, επισημαίνεται ότι, εν αντιθέσει προς την προθεσμία άσκησης προσφυγής που αφορά τις αποφάσεις 2018/141 και 2019/135, η προθεσμία άσκησης προσφυγής που αφορά την απόφαση 2020/117 δεν ανεστάλη, συγκεκριμένα, λόγω της υποβολής αίτησης δικαστικής αρωγής. Επομένως, πρέπει να καθοριστεί, αφενός, αν η κοινοποίηση της τελευταίας αυτής απόφασης προς τον προσφεύγοντα ήταν ικανή να προκαλέσει την έναρξη της προθεσμίας αυτής και, αφετέρου, αν το υπόμνημα προσαρμογής κατατέθηκε εντός της προθεσμίας αυτής, η οποία, βάσει του άρθρου 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ και του άρθρου 60 του Κανονισμού Διαδικασίας, έληγε μετά από διάστημα δύο μηνών και δέκα ημερών.
- 71 Όσον αφορά το αν η κοινοποίηση του Συμβουλίου προς τον προσφεύγοντα προκάλεσε την έναρξη της προθεσμίας άσκησης προσφυγής κατά της απόφασης 2020/117, από τα στοιχεία της δικογραφίας προκύπτει ότι το έγγραφο του Συμβουλίου της 28ης Ιανουαρίου 2020 παραδόθηκε στον προσφεύγοντα την 1η Φεβρουαρίου 2020. Ο προσφεύγων δεν αμφισβητεί την πραγματοποίηση της κοινοποίησης αυτής, αλλά μάλλον το νομότυπό της, καθόσον η εν λόγω απόφαση δεν κοινοποιήθηκε σε αυτόν στο σύνολό της και το επίμαχο έγγραφο του Συμβουλίου δεν μνημονεύει τα ένδικα βοηθήματα και τις προθεσμίες άσκησης αυτών.
- 72 Όσον αφορά την αιτίαση του προσφεύγοντος ότι η απόφαση 2020/117 δεν κοινοποιήθηκε στο σύνολό της, επισημαίνεται ότι, όπως διευκρινίζει το Συμβούλιο, στο έγγραφό του της 28ης Ιανουαρίου 2020 μνημονεύεται ρητώς η έκδοση της απόφασης αυτής και η διατήρηση των περιοριστικών μέτρων ως προς τον προσφεύγοντα συνεπεία αυτής. Επιπλέον, στο έγγραφο αυτό γίνεται παραπομπή στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* και στη διαδικτυακή διεύθυνση στην οποία είναι διαθέσιμη η επίμαχη απόφαση. Επιπλέον, στο εν λόγω έγγραφο εκτίθενται οι λόγοι για τους οποίους το Συμβούλιο αποφάσισε να διατηρήσει τα μέτρα αυτά ως προς τον προσφεύγοντα. Ως εκ τούτου, καίτοι δεν κοινοποίησε, ταυτοχρόνως με το επίμαχο έγγραφο, αντίγραφο της επίμαχης απόφασης, το Συμβούλιο παρέσχε εντούτοις επαρκείς πληροφορίες ώστε ο προσφεύγων να λάβει γνώση αυτής, στο σύνολό της, καθώς και των λόγων στους οποίους στηρίχθηκε η έκδοσή της. Συνεπώς, ανεξαρτήτως της μη κοινοποίησης αντιγράφου, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η απόφαση αυτή δεν κοινοποιήθηκε εγκύρως στον προσφεύγοντα. Επομένως, η περίπτωση αυτή δεν είναι ικανή να εμποδίσει την έναρξη της προθεσμίας άσκησης προσφυγής κατά της απόφασης αυτής.
- 73 Όσον αφορά την αιτίαση του προσφεύγοντος σχετικά με την έλλειψη μνείας των ενδίκων βοηθημάτων και των προθεσμιών άσκησης αυτών, αρκεί να επισημανθεί ότι, ανεξαρτήτως του αν η έλλειψη αυτή είναι ικανή να επηρεάσει το νομότυπο της κοινοποίησης της απόφασης 2020/117, ο προσφεύγων, ο οποίος, εξάλλου, κατά την ημερομηνία κοινοποίησης της απόφασης αυτής, εκπροσωπούνταν από δικηγόρο, δεν μπορούσε να αγνοεί τα ένδικα βοηθήματα κατά της εν λόγω απόφασης και τις προθεσμίες άσκησης τους, δεδομένου ότι είχε ήδη ασκήσει τέτοια προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου κατά ανάλογων προηγούμενων αποφάσεων. Ως εκ τούτου, η έλλειψη αυτή δεν μπορεί,

εν πάση περιπτώσει, να συνιστά λόγο ο οποίος εμποδίζει την έναρξη των προθεσμιών άσκησης προσφυγής και δεν είναι ικανή να καταστήσει την πλάνη του προσφεύγοντος συγγνωστή, κατά τη νομολογία, ώστε να δικαιολογείται παρέκκλιση από τις προθεσμίες αυτές (πρβλ., κατ' αναλογία, διάταξη της 10ης Δεκεμβρίου 2015, NICO κατά Συμβουλίου, C-153/15 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2015:811, σκέψεις 55 έως 61).

- 74 Επιπλέον, τα επιχειρήματα του προσφεύγοντος σχετικά με την κοινοποίηση, εκ μέρους του Συμβουλίου, της απόφασης 2020/117 σε εσφαλμένη διεύθυνση, τα οποία προβάλλονται στο πλαίσιο των παρατηρήσεων που υπέβαλε στις 8 Ιουλίου 2020, δεν μπορούν να ευδοκιμήσουν, δεδομένου ότι από τα έγγραφα που προσκόμισε το θεσμικό αυτό όργανο προκύπτει ότι κοινοποίησε την εν λόγω απόφαση στην ίδια διεύθυνση με εκείνη που μνημονεύεται ως διεύθυνση κατοικίας του προσφεύγοντος σε όλα τα δικόγραφα που αυτός κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου, περιλαμβανομένων των ως άνω παρατηρήσεων.
- 75 Ως εκ τούτου, πρέπει να θεωρηθεί ότι οι προθεσμίες άσκησης προσφυγής κατά της απόφασης 2020/117 άρχισαν να τρέχουν ως προς τον προσφεύγοντα από την κοινοποίηση, εκ μέρους του Συμβουλίου, της απόφασης αυτής την 1η Φεβρουαρίου 2020.
- 76 Όσον αφορά την τήρηση της προθεσμίας άσκησης προσφυγής, επισημαίνεται ότι η προθεσμία αυτή, διάρκειας δύο μηνών και δέκα ημερών, έληξε στις 13 Απριλίου 2020. Ως εκ τούτου, η κατάθεση, στις 24 Ιουνίου 2020, του υπομνήματος προσαρμογής που βάλλει κατά της απόφασης 2020/117 είναι εκπρόθεσμη και τα αιτήματα που στρέφονται κατά της απόφασης αυτής είναι, επομένως, απαράδεκτα. Συνεπώς, η προσφυγή είναι απορριπτέα καθόσον βάλλει κατά της εν λόγω απόφασης.

B. Επί της ουσίας

- 77 Προς στήριξη των αιτημάτων ακυρώσεως που στρέφονται κατά των αποφάσεων 2018/141 και 2019/135, ο προσφεύγων προβάλλει τυπικά τρεις λόγους. Ο πρώτος λόγος ακυρώσεως αφορά παράβαση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς, την οποία ενέκρινε η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών την 31η Οκτωβρίου 2003 στη Νέα Υόρκη. Ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως αφορά περιπτώσεις «πρόδηλης» πλάνης εκτιμήσεως και περιλαμβάνει τρία σκέλη τα οποία αφορούν, πρώτον, παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, δεύτερον, προσβολή του δικαιώματος του προσφεύγοντος να εκδικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος από τις tunησιακές αρχές και, τρίτον, παράλειψη, εκ μέρους του Συμβουλίου, να διενεργήσει συμπληρωματικούς ελέγχους. Ο τρίτος λόγος ακυρώσεως αφορά κατάχρηση εξουσίας, καθόσον η ποινική διαδικασία στην οποία βασίζεται η διατήρηση της καταχώρισης του προσφεύγοντος στον επίδικο κατάλογο είχε, στην πραγματικότητα, ως σκοπό να δικαιολογήσει εκ των υστέρων την κατάσχεση των περιουσιακών στοιχείων του στην Τυνησία.
- 78 Επιβάλλεται να εξετασθεί κατ' αρχάς ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως.

1. Επί του δευτέρου λόγου ακυρώσεως ο οποίος αφορά πολλαπλή «πρόδηλη» πλάνη εκτιμήσεως

α) Εισαγωγικές παρατηρήσεις

- 79 Προκαταρκτικώς, επισημαίνεται, αφενός, ότι ο υπό κρίση λόγος ακυρώσεως, παρά τις διαφορές στη διατύπωσή του στο δικόγραφο της προσφυγής και στο υπόμνημα απαντήσεως, πρέπει να θεωρηθεί ότι, όσον αφορά το δεύτερο και το τρίτο σκέλος του, αφορά πλάνη εκτιμήσεως και όχι πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως. Συγκεκριμένα, το Συμβούλιο δεν διέθετε κανένα περιθώριο εκτιμήσεως για να καθορίσει αν είχε επαρκή στοιχεία για να εκτιμήσει τον σεβασμό, εκ μέρους των tunησιακών αρχών, του δικαιώματος του προσφεύγοντος να εκδικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος

και αν τα στοιχεία αυτά ήταν ικανά να εγείρουν εύλογες αμφιβολίες όσον αφορά τον σεβασμό του δικαιώματος αυτού (πρβλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 2018, Ezz κ.λπ. κατά Συμβουλίου, T-288/15, EU:T:2018:619, σκέψη 215).

- 80 Αφετέρου, παρίσταται αναγκαίο να διερευνηθούν, στο πλαίσιο του υπό κρίση λόγου ακυρώσεως, οι ενδεχόμενες συνέπειες οι οποίες πρέπει να αντληθούν από τις αποφάσεις της 19ης Δεκεμβρίου 2018, Azarou κατά Συμβουλίου (C-530/17 P, EU:C:2018:1031), και της 11ης Ιουλίου 2019, Azarou κατά Συμβουλίου (C-416/18 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:602), και από τη διάταξη της 22ας Οκτωβρίου 2019, Azarou κατά Συμβουλίου (C-58/19 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:890). Με μέτρο οργάνωσης της διαδικασίας της 13ης Δεκεμβρίου 2019, το Γενικό Δικαστήριο κάλεσε τους διαδίκους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους επί του ζητήματος αυτού και, ειδικότερα, να διευκρινίσουν αν και σε ποιο βαθμό θεωρούν ότι οι αποφάσεις 2018/141 και 2019/135 ανταποκρίνονταν στην υποχρέωση αιτιολόγησης, υπό το πρίσμα, μεταξύ άλλων, των ως άνω αποφάσεων και της ως άνω διάταξης.
- 81 Στη γραπτή απάντηση της 27ης Δεκεμβρίου 2019, ο προσφεύγων επισήμανε, κατ' ουσίαν, ότι οι απαιτήσεις που καθορίζονται στις αποφάσεις της 19ης Δεκεμβρίου 2018, Azarou κατά Συμβουλίου (C-530/17 P, EU:C:2018:1031), και της 11ης Ιουλίου 2019, Azarou κατά Συμβουλίου (C-416/18 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:602), και στη διάταξη της 22ας Οκτωβρίου 2019, Azarou κατά Συμβουλίου (C-58/19 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:890), τυγχάνουν εφαρμογής στην υπό κρίση υπόθεση. Κατ' αυτόν, οι απαιτήσεις αυτές συνδέονται με την υποχρέωση του Συμβουλίου να διενεργήσει ελέγχους σχετικά με τα στοιχεία που παρείχαν οι tunησιακές αρχές, υποχρέωση την οποία είχε υπογραμμίσει στο πλαίσιο των επί της ουσίας ισχυρισμών που είχε προβάλει. Ο προσφεύγων υποστήριξε ότι οι αποφάσεις 2018/141 και 2019/135 ουδόλως αιτιολογούν γιατί το Συμβούλιο θεώρησε ότι η απόφαση της Tunησίας στην οποία βασίστηκαν οι αποφάσεις αυτές είχε εκδοθεί με σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας και του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας. Εξ αυτού συνήγαγε, επικουρικώς, ότι ο λόγος ακυρώσεως που αφορά την έλλειψη της ως άνω αιτιολογίας θα πρέπει να επιφέρει την ακύρωση των αποφάσεων αυτών.
- 82 Στη γραπτή απάντηση της 16ης Ιανουαρίου 2020, το Συμβούλιο υποστήριξε, πρώτον, ότι από τη συνδυαστική ερμηνεία, αφενός, των αποφάσεων της 18ης Φεβρουαρίου 2016, Συμβούλιο κατά Bank Mellat (C-176/13 P, EU:C:2016:96), και της 21ης Απριλίου 2016, Συμβούλιο κατά Bank Saderat Iran (C-200/13 P, EU:C:2016:284), και, αφετέρου, της απόφασης της 19ης Δεκεμβρίου 2018, Azarou κατά Συμβουλίου (C-530/17 P, EU:C:2018:1031), προκύπτει ότι ενδέχεται άλλοτε να υπέχει υποχρέωση ελέγχου του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας και του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, και τη συνακόλουθη υποχρέωση να μνημονεύσει τις διαπιστώσεις του στην αιτιολογία των επίμαχων πράξεων, και άλλοτε να μην υπέχει τις υποχρεώσεις αυτές. Κατά το Συμβούλιο, η διαφορά μεταξύ των υποθέσεων C-176/13 P και C-200/13 P, αφενός, και της υπόθεσης C-530/17 P, αφετέρου, έγκειται στο γεγονός ότι, στο πλαίσιο των δύο πρώτων υποθέσεων, οι ενδιαφερόμενες οντότητες δεν είχαν υποβάλει σχετικές παρατηρήσεις στο Συμβούλιο, ενώ, στο πλαίσιο της τρίτης υπόθεσης, το ενδιαφερόμενο πρόσωπο είχε επικαλεστεί, πριν από την έκδοση της προσβαλλομένης απόφασης, τις προμνησθείσες υποχρεώσεις. Πάντως, εν προκειμένω, ο προσφεύγων δεν υπέβαλε τέτοιες παρατηρήσεις. Δεύτερον, το Συμβούλιο υποστήριξε ότι η αιτιολογία των αποφάσεων 2018/141 και 2019/135 περιείχε επαρκείς πληροφορίες οι οποίες παρείχαν τη δυνατότητα να ελεγχθεί το βάσιμο της αιτιολογίας καθώς και τη δυνατότητα στον δικαστή της Ένωσης να ελέγξει τη νομιμότητα των εν λόγω αποφάσεων, σύμφωνα με τη νομολογία. Επιπλέον, οι αποφάσεις αυτές εκδόθηκαν σε πλαίσιο γνωστό στον προσφεύγοντα. Τρίτον, το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι τα άρθρα 27, 29 και 108 του tunησιακού Συντάγματος και τα άρθρα 13, 47, 50, 59, 66 και 175 του tunησιακού Ποινικού Κώδικα παρείχαν εγγυήσεις σχετικά με το δικαίωμα του προσφεύγοντος σε δίκαιη δίκη εντός εύλογου χρονικού διαστήματος και σχετικά με τον σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας αυτού. Κατά το Συμβούλιο, οι διατάξεις αυτές καταδεικνύουν ότι η Δημοκρατία της Tunησίας διαθέτει νομικό πλαίσιο το οποίο προστατεύει τα δικαιώματα αυτά και μνημονεύονται στην αιτιολογία των εν λόγω αποφάσεων, υπό την έννοια ότι οι εν λόγω διατάξεις εντάσσονται σε πλαίσιο το οποίο ο προσφεύγων γνώριζε ή, τουλάχιστον, δεν μπορούσε να αγνοεί.

- 83 Καταρχάς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου περί της νομιμότητας της διατήρησης της καταχώρισης οντότητας στον κατάλογο που προβλέπεται στο άρθρο 2, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΚ) 2580/2001 του Συμβουλίου, της 27ης Δεκεμβρίου 2001, για τη λήψη ειδικών περιοριστικών μέτρων κατά ορισμένων προσώπων και οντοτήτων με σκοπό την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (ΕΕ 2001, L 344, σ. 70), το Δικαστήριο έκρινε ότι, πριν στηριχθεί σε απόφαση αρχής τρίτου κράτους, το Συμβούλιο οφείλει να εξακριβώνει αν η απόφαση αυτή εκδόθηκε υπό συνθήκες σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας και του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας (απόφαση της 26ης Ιουλίου 2017, Συμβούλιο κατά LTTE, C-599/14 P, EU:C:2017:583, σκέψη 24).
- 84 Συναφώς, το Δικαστήριο υπενθύμισε ότι έχει κατ' επανάληψη κρίνει ότι το Συμβούλιο οφείλει, οσάκις λαμβάνει περιοριστικά μέτρα, να σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα τα οποία αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της έννομης τάξης της Ένωσης και στα οποία συγκαταλέγονται τα δικαιώματα άμυνας και το δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας (βλ. απόφαση της 26ης Ιουλίου 2017, Συμβούλιο κατά LTTE, C-599/14 P, EU:C:2017:583, σκέψη 25 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 85 Επιπλέον, το Δικαστήριο επισήμανε ότι η αναγκαιότητα διενέργειας του ελέγχου αυτού συνάγεται, μεταξύ άλλων, από το γεγονός ότι ο σκοπός της προστασίας των ενδιαφερόμενων προσώπων ή οντοτήτων, με την εξασφάλιση ότι η αρχική εγγραφή τους στον επίμαχο κατάλογο χωρεί μόνον εφόσον αυτή θεμελιώνεται σε αρκούντως εδραία πραγματική βάση, μπορεί να επιτευχθεί μόνον εάν οι αποφάσεις των τρίτων κρατών επί των οποίων το Συμβούλιο θεμελιώνει τις εν λόγω αρχικές εγγραφές λήφθηκαν υπό συνθήκες σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας και του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας (πρβλ. απόφαση της 26ης Ιουλίου 2017, Συμβούλιο κατά LTTE, C-599/14 P, EU:C:2017:583, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 86 Εξ αυτού το Δικαστήριο συνήγαγε ότι η εγγύηση ότι η απόφαση της αρχής του τρίτου κράτους έχει ληφθεί υπό συνθήκες σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας και του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας έχει ουσιώδη σημασία για την οικονομία της εν λόγω εγγραφής και των μεταγενέστερων αποφάσεων περί δεσμεύσεως κεφαλαίων και ότι, επομένως, το Συμβούλιο όφειλε να παρέχει, με τις αιτιολογικές εκθέσεις των αποφάσεων αυτών, τα στοιχεία εκ των οποίων μπορεί να συναχθεί ότι βεβαιώθηκε για τον σεβασμό των δικαιωμάτων αυτών (πρβλ. απόφαση της 26ης Ιουλίου 2017, Συμβούλιο κατά LTTE, C-599/14 P, EU:C:2017:583, σκέψη 31).
- 87 Τέλος, το Δικαστήριο απάντησε στο επιχείρημα με το οποίο το Συμβούλιο υποστήριζε ότι, καθόσον το τρίτο κράτος θα μπορούσε να εκλάβει ένα σχόλιο, στις αιτιολογικές εκθέσεις των επίμαχων αποφάσεων περί δέσμευσης κεφαλαίων, σχετικό με τον εκ μέρους του σεβασμό ή μη των δικαιωμάτων άμυνας και του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, ως ανάμειξη στις εσωτερικές υποθέσεις του, η αιτιολόγηση την οποία απαιτεί το Γενικό Δικαστήριο θα εμπόδιζε το Συμβούλιο να στηρίζεται στις αποφάσεις τρίτων κρατών. Συναφώς, το Δικαστήριο επισήμανε ότι προς τούτο αρκεί το Συμβούλιο να αναφέρει συνοπτικώς, με την αιτιολογική έκθεση της αποφάσεως περί δέσμευσης κεφαλαίων, τους λόγους για τους οποίους εκτιμά ότι η απόφαση του τρίτου κράτους επί της οποίας προτίθεται να στηριχθεί ελήφθη υπό συνθήκες σεβασμού των δικαιωμάτων αυτών (πρβλ. απόφαση της 26ης Ιουλίου 2017, Συμβούλιο κατά LTTE, C-599/14 P, EU:C:2017:583, σκέψεις 20, 32 και 33).
- 88 Εν συνεχεία, υπενθυμίζεται ότι, στην απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2018, Azaron κατά Συμβουλίου (C-530/17 P, EU:C:2018:1031), το Δικαστήριο αποφάνθηκε επί παρεμφερούς ζητήματος στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου περί της νομιμότητας της διατήρησης της καταχώρισης φυσικού προσώπου στους καταλόγους που παρατίθενται, αντιστοίχως, στο παράρτημα της απόφασης 2014/119/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 5ης Μαρτίου 2014, σχετικά με περιοριστικά μέτρα κατά ορισμένων προσώπων, οντοτήτων και φορέων εν όψει της κατάστασης στην Ουκρανία (ΕΕ 2014, L 66, σ. 26), όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2015/143 του Συμβουλίου, της 29ης Ιανουαρίου 2015 (ΕΕ 2015, L 24, σ. 16), και στο παράρτημα I του κανονισμού (ΕΕ) 208/2014 του Συμβουλίου, της 5ης Μαρτίου 2014, σχετικά με περιοριστικά μέτρα κατά ορισμένων προσώπων,

οντοτήτων και φορέων ενόψει της κατάστασης στην Ουκρανία (ΕΕ 2014, L 66, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2015/138 του Συμβουλίου, της 29ης Ιανουαρίου 2015 (ΕΕ 2015, L 24, σ. 1).

- 89 Στην απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2018, Azarov κατά Συμβουλίου (C-530/17 P, EU:C:2018:1031), το Δικαστήριο έκρινε ότι οι αρχές που υπομνήσθηκαν στις σκέψεις 83 έως 87 ανωτέρω εφαρμόζονταν στην περίπτωση του αναιρεσείοντος στην επίμαχη υπόθεση, δεδομένου ότι τα περιοριστικά μέτρα που λήφθηκαν εναντίον του στηρίζονταν στην απόφαση αρχής τρίτου κράτους, αρμόδιας συναφώς να κινήσει και να διεξαγάγει διαδικασία ποινικής έρευνας σχετικά με το αδίκημα της υπεξαίρεσης κρατικών κεφαλαίων. Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο επισήμανε ότι ήταν άνευ σημασίας το γεγονός ότι, όπως επισημαινόταν στην αναιρεσιβαλλομένη απόφαση, η ύπαρξη μιας τέτοιας απόφασης δεν συνιστούσε το κριτήριο καταχώρισης του άρθρου 1, παράγραφος 1, της απόφασης 2014/119, αλλά την πραγματική βάση στην οποία στηρίζονταν τα επίμαχα περιοριστικά μέτρα (πρβλ. απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2018, Azarov κατά Συμβουλίου, C-530/17 P, EU:C:2018:1031, σκέψεις 25 έως 30).
- 90 Το Δικαστήριο συνήγαγε εξ αυτών ότι ο συλλογισμός στον οποίο στηρίχθηκε το Γενικό Δικαστήριο για να θεωρήσει ότι το σκεπτικό που ακολούθησε η απόφαση της 16ης Οκτωβρίου 2014, LTTE κατά Συμβουλίου (T-208/11 και T-508/11, EU:T:2014:885), δεν μπορούσε να εφαρμοστεί στην συγκεκριμένη περίπτωση, ενείχε πλάνη περί το δίκαιο (πρβλ. απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2018, Azarov κατά Συμβουλίου, C-530/17 P, EU:C:2018:1031, σκέψεις 31 έως 33).
- 91 Ειδικότερα, αφενός, κατά το Δικαστήριο, το Συμβούλιο μπορεί να θεωρήσει ότι μια απόφαση περί καταχώρισης θεμελιώνεται σε αρκούντως στέρεα πραγματική βάση μόνον αφού το ίδιο εξακριβώσει αν τα δικαιώματα άμυνας και το δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας έγιναν σεβαστά κατά την έκδοση της απόφασης του οικείου τρίτου κράτους, επί της οποίας προτίθεται να στηρίξει τη λήψη περιοριστικών μέτρων (απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2018, Azarov κατά Συμβουλίου, C-530/17 P, EU:C:2018:1031, σκέψη 34).
- 92 Αφετέρου, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι διαφορές ως προς το γράμμα, την οικονομία και τον σκοπό, τις οποίες προσδιόρισε το Γενικό Δικαστήριο μεταξύ, αφενός, των περιοριστικών μέτρων που προβλέπονται στο πλαίσιο της καταπολέμησης της τρομοκρατίας και, αφετέρου, των περιοριστικών μέτρων που ελήφθησαν λόγω της κατάστασης στην Ουκρανία, δεν μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα την εφαρμογή των εγγυήσεων που απορρέουν από το σκεπτικό που ακολούθησε η απόφαση της 16ης Οκτωβρίου 2014, LTTE κατά Συμβουλίου (T-208/11 και T-508/11, EU:T:2014:885), μόνον επί περιοριστικών μέτρων τα οποία λαμβάνονται στο πλαίσιο της πρώτης περίπτωσης, αποκλεισμένων των μέτρων που λαμβάνονται στο πλαίσιο συνεργασίας με τρίτο κράτος την οποία αποφάσισε το Συμβούλιο κατόπιν πολιτικής επιλογής (πρβλ. απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2018, Azarov κατά Συμβουλίου, C-530/17 P, EU:C:2018:1031, σκέψη 37).
- 93 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι εκτιμήσεις της απόφασης της 19ης Δεκεμβρίου 2018, Azarov κατά Συμβουλίου (C-530/17 P, EU:C:2018:1031), οι οποίες υπομνήσθηκαν στις σκέψεις 89 έως 92 ανωτέρω, μπορούν να εφαρμοστούν στις περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης, παρά τις διαφορές όσον αφορά το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται. Συγκεκριμένα, τα περιοριστικά μέτρα που ελήφθησαν λόγω της κατάστασης στην Τυνησία εμφανίζουν αναμφισβήτητα ομοιότητες με εκείνα που ελήφθησαν λόγω της κατάστασης στην Ουκρανία. Ειδικότερα, η δέσμευση των περιουσιακών στοιχείων των προσώπων που καταχωρίστηκαν στον επίδικο κατάλογο, συμπεριλαμβανομένου του προσφεύγοντος, στηρίζεται επίσης στην απόφαση των αρμόδιων συναφώς αρχών τρίτου κράτους, εν προκειμένω των αρχών της Δημοκρατίας της Τυνησίας, να κινήσουν και να διεξαγάγουν διαδικασία δικαστικής έρευνας σχετικά με αδίκημα το οποίο εμπίπτει στην έννοια της υπεξαίρεσης κρατικών κεφαλαίων.

- 94 Ως εκ τούτου, εν προκειμένω, πρέπει να συναχθεί, ως προς το Συμβούλιο, η ύπαρξη, αφενός, υποχρέωσης ελέγχου του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας και του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας του προσφεύγοντος στο πλαίσιο των δικαστικών διαδικασιών που τον αφορούσαν στην Τυνησία και, αφετέρου, υποχρέωσης έκθεσης των λόγων για τους οποίους θεωρεί ότι τα δικαιώματα αυτά έγιναν σεβαστά.
- 95 Επιπλέον, οι υποχρεώσεις αυτές είναι ακόμη πιο επιτακτικές δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 1 της απόφασης 2011/72, η απόφαση αυτή και οι επακόλουθες αποφάσεις εκδόθηκαν στο πλαίσιο πολιτικής αποσκοπούσας στην παροχή στήριξης στην Τυνησία, η οποία βασίζεται, μεταξύ άλλων, στους σκοπούς της προώθησης του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου οι οποίοι προβλέπονται στο άρθρο 21, παράγραφος 2, στοιχείο β', ΣΕΕ. Ως εκ τούτου, το αντικείμενο των αποφάσεων αυτών, το οποίο είναι να διευκολύνει τις τυνησιακές αρχές στη διαπίστωση των διαπραχθεισών υπεξαίρέσεων δημόσιου χρήματος και να διατηρήσει τη δυνατότητα των αρχών αυτών να ανακτήσουν το προϊόν των υπεξαίρέσεων αυτών, δεν είναι λυσιτελής, σε σχέση με τους εν λόγω σκοπούς εάν η διαπίστωση αυτή βαρύνεται με αρνησιδικία, ή ακόμη με αυθαιρεσία (πρβλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 5ης Οκτωβρίου 2017, Mabrouk κατά Συμβουλίου, T-175/15, EU:T:2017:694, σκέψη 64, και της 27ης Σεπτεμβρίου 2018, Ezz κ.λπ. κατά Συμβουλίου, T-288/15, EU:T:2018:619, σκέψη 68).
- 96 Είναι αληθές ότι, στις σκέψεις 65 και 72 της απόφασης της 5ης Οκτωβρίου 2017, Mabrouk κατά Συμβουλίου (T-175/15, EU:T:2017:694), η οποία αφορούσε διαφορά σχετική με τη διατήρηση της καταχώρισης προσώπου στον επίδικο κατάλογο, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε, μεταξύ άλλων, ότι, για να προβεί στη διατήρηση αυτή, το Συμβούλιο υποχρεούνταν μόνο να συγκεντρώσει αποδεικτικά στοιχεία για την ύπαρξη εκκρεμούς δικαστικής διαδικασίας σχετικής με τον προσφεύγοντα για πράξεις που μπορούν να στοιχειοθετήσουν παράνομη ιδιοποίηση δημόσιου χρήματος και ότι το Συμβούλιο οφείλει να διενεργήσει τους αναγκαίους ελέγχους συναφώς μόνον όταν υπάρχουν αντικειμενικά, αξιόπιστα, ακριβή και συγκλίνοντα στοιχεία ικανά να εγείρουν θεμιτές αμφιβολίες όσον αφορά τον σεβασμό του δικαιώματος του προσφεύγοντος σε εύλογη διάρκεια της δίκης στο πλαίσιο της εν εξελίξει δικαστικής έρευνας η οποία τον αφορά και λειτουργεί ως έρεισμα της δέσμευσης των περιουσιακών στοιχείων του εντός της Ένωσης.
- 97 Το Γενικό Δικαστήριο εφάρμοσε ανάλογο συλλογισμό όσον αφορά τον έλεγχο του σεβασμού, εκ μέρους των αιγυπτιακών αρχών, του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη και σε προστασία του τεκμηρίου της αθωότητας προσώπων των οποίων η καταχώριση στον κατάλογο του παραρτήματος της απόφασης 2011/172/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 2011, για περιοριστικά μέτρα κατά ορισμένων προσώπων, οντοτήτων [και] φορέων λόγω της κατάστασης στην Αίγυπτο (ΕΕ 2011, L 76, σ. 63, διορθωτικό στην ΕΕ 2014, L 203, σ. 113), είχε διατηρηθεί (πρβλ. απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 2018, Ezz κ.λπ. κατά Συμβουλίου, T-288/15, EU:T:2018:619, σκέψεις 70, 214 και 215).
- 98 Εντούτοις, όταν εκδόθηκαν οι αποφάσεις που μνημονεύθηκαν στις σκέψεις 96 και 97 ανωτέρω, η απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2018, Azaron κατά Συμβουλίου (C-530/17 P, EU:C:2018:1031), δεν είχε εκδοθεί ακόμη. Επομένως, το Δικαστήριο δεν είχε ακόμη αποφανθεί επί του αν το σκεπτικό που ακολούθησε η απόφαση της 16ης Οκτωβρίου 2014, LTTE κατά Συμβουλίου (T-208/11 και T-508/11, EU:T:2014:885), μπορούσε να εφαρμοστεί ως είχε σε περιοριστικά μέτρα ληφθέντα στο πλαίσιο της συνεργασίας με τρίτο κράτος με σκοπό την παροχή συνδρομής στο κράτος αυτό για την καταπολέμηση της υπεξαίρεσης δημόσιου χρήματος και λαμβανομένης υπόψη της ύπαρξης δικαστικών διαδικασιών τις οποίες κίνησαν οι αρχές του κράτους αυτού σε σχέση με αδικήματα στα οποία μπορεί να δοθεί ο εν λόγω χαρακτηρισμός.
- 99 Εξάλλου, στις αποφάσεις που μνημονεύονται στις σκέψεις 96 και 97 ανωτέρω, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε λόγους ακυρώσεως ή αιτιάσεις που στηρίζονταν σε προβαλλόμενη παράλειψη του Συμβουλίου να διενεργήσει συμπληρωματικούς ελέγχους κατόπιν της διαβίβασης από τους προσφεύγοντες στοιχείων που αυτοί θεωρούσαν ικανά να καταδείξουν προσβολή των δικαιωμάτων που προστατεύονται από την αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, η οποία

κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη. Επομένως, με τους ως άνω λόγους ακυρώσεως και αιτιάσεις δεν ετίθετο καθεαυτό το ζήτημα του αν το Συμβούλιο έπρεπε να διενεργήσει αυτεπαγγέλτως σχετικούς ελέγχους, χωρίς να αναμένει την υποβολή, από τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα, παρατηρήσεων ικανών να δικαιολογήσουν τους ελέγχους αυτούς ούτε, *a fortiori*, το ζήτημα του αν έπρεπε να αιτιολογήσει ρητώς τα συμπεράσματα που άντλησε από τους ελέγχους αυτούς.

- 100 Οι εκτιμήσεις αυτές δεν αναιρούνται από την ανάλυση της νομολογίας στην οποία προέβη το Συμβούλιο στη γραπτή απάντηση της 16ης Ιανουαρίου 2020.
- 101 Συγκεκριμένα, πρώτον, η σύγκριση στην οποία προβαίνει το Συμβούλιο μεταξύ της πάγιας νομολογίας που διαμορφώθηκε με την απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2018, *Azaron κατά Συμβουλίου* (C-530/17 P, EU:C:2018:1031), και της νομολογίας που προκύπτει από τις αποφάσεις της 18ης Φεβρουαρίου 2016, *Συμβούλιο κατά Bank Mellat* (C-176/13 P, EU:C:2016:96), και της 21ης Απριλίου 2016, *Συμβούλιο κατά Bank Saderat Iran* (C-200/13 P, EU:C:2016:284), δεν είναι πειστική.
- 102 Συναφώς, αρκεί να επισημανθεί, αφενός, ότι οι σκέψεις 88 έως 91 της απόφασης της 18ης Φεβρουαρίου 2016, *Συμβούλιο κατά Bank Mellat* (C-176/13 P, EU:C:2016:96), και οι σκέψεις 81 έως 84 της απόφασης της 21ης Απριλίου 2016, *Συμβούλιο κατά Bank Saderat Iran* (C-200/13 P, EU:C:2016:284), τις οποίες επικαλέστηκε το Συμβούλιο, αφορούν το ζήτημα του αν το Συμβούλιο οφείλει να ελέγχει τον πρόσφορο χαρακτήρα και το βάσιμο των στοιχείων που αφορούν την ενδιαφερόμενη οντότητα πριν από την έκδοση των πράξεων λήψης περιοριστικών μέτρων ως προς αυτήν και να διευκρινίζει, στην αιτιολογία των πράξεων αυτών, ότι διενήργησε τους ως άνω ελέγχους. Εν αντιθέσει, όμως, προς τις σκέψεις 25 έως 37 της απόφασης της 19ης Δεκεμβρίου 2018, *Azaron κατά Συμβουλίου* (C-530/17 P, EU:C:2018:1031), οι σκέψεις αυτές δεν αφορούν το ζήτημα της ύπαρξης υποχρέωσης του Συμβουλίου να ελέγχει, πριν από την έκδοση των πράξεων αυτών, αν τα δικαιώματα άμυνας και το δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας του προσφεύγοντος έγιναν σεβαστά στο πλαίσιο των διαδικασιών επί των οποίων στηρίζονται οι πράξεις αυτές και, συνακόλουθα, να μνημονεύει το αποτέλεσμα των ελέγχων αυτών στην αιτιολογία των εν λόγω πράξεων. Αντιστοίχως, επισημαίνεται ότι, στην απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2018, *Azaron κατά Συμβουλίου* (C-530/17 P, EU:C:2018:1031), το Δικαστήριο ουδόλως έκρινε ότι το Συμβούλιο όφειλε, προτού εκδώσει τις επίμαχες πράξεις, να ελέγξει συστηματικά τον πρόσφορο χαρακτήρα και το βάσιμο των διαδικασιών τις οποίες κίνησαν οι τρίτες χώρες και στις οποίες βασίζεται και να μνημονεύσει τις διαπιστώσεις του στην αιτιολογία των πράξεων αυτών.
- 103 Αφετέρου, επισημαίνεται ότι, στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις της 18ης Φεβρουαρίου 2016, *Συμβούλιο κατά Bank Mellat* (C-176/13 P, EU:C:2016:96), και της 21ης Απριλίου 2016, *Συμβούλιο κατά Bank Saderat Iran* (C-200/13 P, EU:C:2016:284), τα περιοριστικά μέτρα των οποίων τη νομιμότητα είχε εξετάσει το Γενικό Δικαστήριο στις αποφάσεις κατά των οποίων ασκήθηκαν οι επίμαχες αναιρέσεις στηρίζονταν σε στοιχεία τα οποία είχαν προσκομίσει τα κράτη μέλη σχετικά με τη στήριξη που παρείχαν οι ενδιαφερόμενες οντότητες στις πυρηνικές δραστηριότητες του Ιράν οι οποίες ενείχαν κίνδυνο διάδοσης των πυρηνικών όπλων, στοιχεία τα οποία προορίζονταν να στηρίξουν την πρότασή τους περί καταχώρισης των οντοτήτων αυτών στον κατάλογο των προσώπων, των οντοτήτων ή των οργανισμών που αφορούσαν τα μέτρα αυτά. Επομένως, τα εν λόγω μέτρα δεν στηρίζονταν σε αποφάσεις διοικητικού ή δικαστικού χαρακτήρα, όπως η κίνηση ποινικής δίωξης, εν αντιθέσει προς ό,τι συνέβαινε στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2018, *Azaron κατά Συμβουλίου* (C-530/17 P, EU:C:2018:1031).
- 104 Δεύτερον, εν αντιθέσει προς όσα υποστηρίζει το Συμβούλιο, δεν προκύπτει από την απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2018, *Azaron κατά Συμβουλίου* (C-530/17 P, EU:C:2018:1031), ότι η υποχρέωση να ελέγχεται αν τα δικαιώματα άμυνας και το δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας του ενδιαφερόμενου προσώπου έγιναν σεβαστά στο πλαίσιο της δικαστικής διαδικασίας που κινήθηκε εναντίον του σε τρίτη χώρα υφίσταται μόνον όταν ο προσφεύγων έχει υποβάλει παρατηρήσεις πριν από την έκδοση των επίδικων μέτρων. Από τις σκέψεις 25 έως 37 της απόφασης αυτής, οι οποίες

συνοψίζονται στις σκέψεις 89 έως 92 ανωτέρω, συνάγεται μάλλον ότι το Δικαστήριο θέλησε να προσδώσει στην υποχρέωση αυτή ανεπιφύλακτο χαρακτήρα. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει, ειδικότερα, από τη σκέψη 28 της εν λόγω απόφασης, το Δικαστήριο έκρινε, κατ' ουσίαν, ότι ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας και του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας στο πλαίσιο των δικαστικών διαδικασιών που χρησιμεύουν ως βάση για τα περιοριστικά μέτρα που λαμβάνει το Συμβούλιο συνιστά στοιχείο της πραγματικής βάσης των μέτρων αυτών. Πάντως, κατά πάγια νομολογία, η οποία υπομνήσθηκε στην ίδια σκέψη, το Συμβούλιο πρέπει να ελέγχει συστηματικά, εκ των προτέρων, τον αρκούντως στέρεο χαρακτήρα αυτής της πραγματικής βάσης.

¹⁰⁵ Η ως άνω ερμηνεία της απόφασης της 19ης Δεκεμβρίου 2018, Azarou κατά Συμβουλίου (C-530/17 P, EU:C:2018:1031), δεν αναιρείται από τη σκέψη της 39, την οποία μνημονεύει το Συμβούλιο και στην οποία υπενθυμίζεται η πάγια νομολογία κατά την οποία στην αρμόδια αρχή της Ένωσης απόκειται, σε περίπτωση αμφισβήτησης, να αποδείξει το βάσιμο της αιτιολογίας που ελήφθη υπόψη κατά του οικείου προσώπου, και όχι στο πρόσωπο αυτό να προσκομίσει την αντίθετη απόδειξη του αβασίμου της αιτιολογίας αυτής (αποφάσεις της 18ης Ιουλίου 2013, Επιτροπή κ.λπ. κατά Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P και C-595/10 P, EU:C:2013:518, σκέψη 121, και της 28ης Νοεμβρίου 2013, Συμβούλιο κατά Fulmen και Mahmoudian, C-280/12 P, EU:C:2013:775, σκέψη 66).

¹⁰⁶ Συγκεκριμένα, αφενός, οι εκτιμήσεις που εκτίθενται στη σκέψη 39 της απόφασης της 19ης Δεκεμβρίου 2018, Azarou κατά Συμβουλίου (C-530/17 P, EU:C:2018:1031), συνιστούν πρόσθετη αιτιολογία, πλην όμως δεν έχουν καθοριστικό χαρακτήρα στη συλλογιστική του Δικαστηρίου, εν αντιθέσει προς τις εκτιμήσεις που εκτίθενται στις σκέψεις 25 έως 37 της απόφασης αυτής. Αφετέρου, υπενθυμίζεται ότι η αρχή την οποία υπενθυμίζει, στην υπόθεση αυτή, το Δικαστήριο διατυπώθηκε, για πρώτη φορά, σε υπόθεση στην οποία, κατόπιν αμφισβήτησης από το πρόσωπο το οποίο αφορούσαν τα περιοριστικά μέτρα στο πλαίσιο της προσφυγής ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, το Δικαστήριο είχε κρίνει ότι το Συμβούλιο έπρεπε να προσκομίσει πληροφορίες ή αποδεικτικά στοιχεία ώστε το Γενικό Δικαστήριο να μπορέσει να εξετάσει αν οι λόγοι στους οποίους στηρίχθηκαν τα μέτρα αυτά ήταν τεκμηριωμένοι (πρβλ. απόφαση της 18ης Ιουλίου 2013, Επιτροπή κ.λπ. κατά Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P και C-595/10 P, EU:C:2013:518, σκέψεις 119 και 120). Επομένως, ουδόλως συνάγεται από τη νομολογία αυτή ότι η αρχή που καθορίστηκε τοιούτοτρόπως, η οποία αφορά το βάρος και τη διεξαγωγή των αποδείξεων ενώπιον του δικαστή της Ένωσης, εφαρμόζεται μόνον όταν, στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας, ο προσφεύγων υπέβαλε παρατηρήσεις προκειμένου να αμφισβητήσει την πραγματική βάση των μέτρων που προσβάλλει, πριν από την έκδοση των μέτρων αυτών.

¹⁰⁷ Εν προκειμένω, καίτοι ο προσφεύγων δεν προβάλλει λόγο ακυρώσεως αφορώντα παραβίαση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως ως προς τις αποφάσεις 2018/141 και 2019/135, εντούτοις, με το δεύτερο και το τρίτο σκέλος του δεύτερου λόγου ακυρώσεως θέτει, αφενός, το ζήτημα της εκτίμησης, εκ μέρους του Συμβουλίου, του σεβασμού του δικαιώματός του να εκδικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, το οποίο είναι συνιστώσα του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, και, αφετέρου, το ζήτημα των ελέγχων που διενεργεί συναφώς το θεσμικό αυτό όργανο. Επομένως, εν συνεχεία, πρέπει να εξεταστούν τα σκέλη αυτά υπό το πρίσμα των αρχών που εκτέθηκαν στις σκέψεις 83 έως 106 ανωτέρω.

β) Επί του δεύτερου σκέλους του δεύτερου λόγου ακυρώσεως, το οποίο αφορά πλάνη εκτίμησης του Συμβουλίου όσον αφορά τον σεβασμό, εκ μέρους των tunησιακών αρχών, του δικαιώματος του προσφεύγοντος να εκδικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος

¹⁰⁸ Ο προσφεύγων διατείνεται ότι, από το 2011, καμία διαδικαστική δραστηριότητα δεν αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της δικαστικής διαδικασίας που τον αφορά, καίτοι οι tunησιακές αρχές γνωρίζουν την κατοικία του και ο ίδιος παραμένει στη διάθεση των αρχών. Ισχυρίζεται ότι ποτέ δεν εξετάστηκε, δεν κλήθηκε σε εξέταση ούτε αποτέλεσε αντικείμενο οποιασδήποτε ανακριτικής πράξης. Κατά τον προσφεύγοντα, ως εκ τούτου, υπό το πρίσμα της σκέψης 172 της απόφασης της 30ής Ιουνίου 2016, CW κατά Συμβουλίου (T-516/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2016:377), και των σκέψεων 64, 65, 71, 222 και 223

της απόφασης της 5ης Οκτωβρίου 2017, Mabrouk κατά Συμβουλίου (T-175/15, EU:T:2017:694), το Γενικό Δικαστήριο πρέπει να διαπιστώσει ότι το Συμβούλιο υπέπεσε σε πλάνη εκτιμώσεως όσον αφορά τον σεβασμό του δικαιώματός του να εκδικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος. Στο υπόμνημα απαντήσεως, υποστηρίζει, επιπλέον, ότι το αληθές και η αξιοπιστία των εγγράφων που διαβίβασαν οι tunησιακές αρχές στο Συμβούλιο την 1η Αυγούστου 2019 είναι αμφισβητήσιμα. Εν κατακλείδι, ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι το Συμβούλιο δεν διενήργησε τους αναγκαίους ελέγχους από το 2011, καίτοι ο ίδιος υπέβαλε τακτικά στο θεσμικό αυτό όργανο παρατηρήσεις προκειμένου να θέσει υπό αμφισβήτηση τη βάση των δικαστικών διαδικασιών που τον αφορούν.

- 109 Το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι, κατά την έκδοση των αποφάσεων 2018/141 και 2019/135, δεν υπήρχε κανένα αντικειμενικό, αξιόπιστο, ακριβές και συγκλίνον στοιχείο ικανό να εγείρει θεμιτές αμφιβολίες, κατά την έννοια των σκέψεων 64 και 65 της απόφασης της 5ης Οκτωβρίου 2017, Mabrouk κατά Συμβουλίου (T-175/15, EU:T:2017:694), σχετικά με τον σεβασμό του δικαιώματος του προσφεύγοντος να εκδικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος από τις tunησιακές δικαστικές αρχές στο πλαίσιο των δικαστικών διαδικασιών που αυτές είχαν κινήσει εναντίον του. Ειδικότερα, το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι, πριν από την έκδοση των εν λόγω αποφάσεων, ο προσφεύγων δεν προσκόμισε κανένα τέτοιο στοιχείο σχετικό με πλήρη έλλειψη διαδικαστικής δραστηριότητας στο πλαίσιο της δικαστικής έρευνας που τον αφορούσε. Εξάλλου, διευκρινίζει ότι το επιχείρημα του προσφεύγοντος σχετικά με την εν λόγω έλλειψη δραστηριότητας δεν μπορεί, αφ' εαυτού, να οδηγήσει σε συμπέρασμα περί πλάνης εκτιμώσεως, εκ μέρους του Συμβουλίου, όσον αφορά τον σεβασμό, από τις tunησιακές αρχές, του δικαιώματος του προσφεύγοντος να εκδικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, λαμβανομένων υπόψη των δυναμένων να δικαιολογήσουν τη διάρκεια της έρευνας περιστάσεων, οι οποίες μνημονεύονται στις σκέψεις 221 και 222 της απόφασης της 5ης Οκτωβρίου 2017, Mabrouk κατά Συμβουλίου (T-175/15, EU:T:2017:694), και στη σκέψη 52 της απόφασης της 15ης Νοεμβρίου 2018, Mabrouk κατά Συμβουλίου (T-216/17, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2018:779). Το Συμβούλιο προσθέτει ότι στην έκθεση πεπραγμένων της 1ης Αυγούστου 2019 την οποία διαβίβασαν οι tunησιακές αρχές βεβαιώνεται ότι η tunησιακή πράξη νομοθετικού περιεχομένου 2011-13, της 14ης Μαρτίου 2011, περί κατάσχεσης περιουσιακών στοιχείων και κινητών και ακίνητων αγαθών, εξακολουθεί να ισχύει ως προς τον προσφεύγοντα και καταδεικνύει την εμπλοκή του σε ορισμένα αδικήματα.
- 110 Στο υπόμνημα ανταπάντησεως, το Συμβούλιο αντικρούει τα επιχειρήματα του προσφεύγοντος σχετικά με την αξιοπιστία των εγγράφων που παρείχαν οι tunησιακές αρχές. Προσκομίζει, μεταξύ άλλων, ως παράρτημα, έναν πίνακα διεθνών αιτήσεων δικαστικής συνδρομής, προκειμένου να καταδείξει την περιπλοκότητα της διαδικασίας αυτής, και επισημαίνει ότι, λαμβανομένου υπόψη του, επίσης προσαρτημένου, πίνακα εκκρεμών υποθέσεων, ο προσφεύγων θεωρείται φυγόδικος.
- 111 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι η αρχή της εύλογης διάρκειας της δίκης είναι συνιστώσα του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας που προστατεύεται από το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη και από τις διατάξεις πλειόνων νομικά δεσμευτικών πράξεων του διεθνούς δικαίου οι οποίες προστατεύουν το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, του οποίου η ουσία είναι παρεμφερής. Τέτοια διάταξη είναι, μεταξύ άλλων, το άρθρο 14, παράγραφος 3, στοιχείο γ', του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, το οποίο ενέκρινε η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 16 Δεκεμβρίου 1966, και στο οποίο είναι συμβαλλόμενο μέρος, μεταξύ άλλων, η Δημοκρατία της Τυνησίας (πρβλ. απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2017, Mabrouk κατά Συμβουλίου, T-175/15, EU:T:2017:694, σκέψη 64).
- 112 Συναφώς, πρέπει να διευκρινιστεί επίσης ότι, υπό το πρίσμα της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ο σεβασμός του δικαιώματος σε εύλογη διάρκεια της δίκης, όπως κατοχυρώνεται από το διεθνές δίκαιο, πρέπει να εκτιμάται με γνώμονα τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης, οι οποίες επιτάσσουν σφαιρική αξιολόγηση, ειδικότερα δε με βάση κριτήρια αφορώντα την περιπλοκότητα της υπόθεσης, τη συμπεριφορά του προσφεύγοντος και τη συμπεριφορά των αρμόδιων αρχών. Ανάλογες αρχές διέπουν την εκτίμηση, κατά τη νομολογία των

δικαστηρίων της Ένωσης, του σεβασμού του δικαιώματος σε εύλογη διάρκεια της δίκης, όπως κατοχυρώνεται από το άρθρο 47 του Χάρτη (βλ. απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2017, Mabrouk κατά Συμβουλίου, T-175/15, EU:T:2017:694, σκέψη 71 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 113 Εξάλλου, όπως διαπιστώθηκε στη σκέψη 104 ανωτέρω, οι σκέψεις 25 έως 37 της απόφασης της 19ης Δεκεμβρίου 2018, Azarou κατά Συμβουλίου (C-530/17 P, EU:C:2018:1031), των οποίων το περιεχόμενο εκτίθεται στις σκέψεις 89 έως 92 ανωτέρω, έχουν την έννοια ότι η υποχρέωση διασφάλισης του σεβασμού των δικαιώματος άμυνας και του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας του προσφεύγοντος, στο πλαίσιο της δικαστικής έρευνας που τον αφορά, έχει ανεπιφύλακτο χαρακτήρα. Ως εκ τούτου, το Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει να ανανεώσει την καταχώριση προσώπου στον επίδικο κατάλογο μόνον εάν μπόρεσε να βεβαιωθεί προηγουμένως για τον σεβασμό των δικαιωμάτων αυτών και, ειδικότερα, για τον σεβασμό του δικαιώματος του προσώπου να εκδικαστεί η υπόθεσή του σε εύλογο χρονικό διάστημα, ακόμη και αυτεπαγγέλτως και χωρίς να αναμένει την προσκόμιση από το ενδιαφερόμενο πρόσωπο αντικειμενικών, αξιόπιστων, ακριβών και συγκλινόντων στοιχείων ικανών να εγείρουν θεμιτές αμφιβολίες όσον αφορά τον σεβασμό των δικαιωμάτων αυτών.
- 114 Επιπλέον, όσον αφορά ειδικότερα τον έλεγχο του σεβασμού του δικαιώματος του προσώπου να εκδικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, επισημαίνεται ότι, όσο αυξάνεται η διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών που χρησιμεύουν ως πραγματική βάση για ένα περιοριστικό μέτρο τόσο περισσότερο ο έλεγχος αυτός είναι αναγκαίος προτού το Συμβούλιο αποφασίσει αν πρέπει να ανανεώσει εκ νέου το μέτρο αυτό (πρβλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 30ής Ιανουαρίου 2019, Stavtyski κατά Συμβουλίου, T-290/17, EU:T:2019:37, σκέψη 132).
- 115 Ειδικότερα, υπενθυμίζεται, εν προκειμένω, ο προληπτικός χαρακτήρας της δέσμευσης των περιουσιακών στοιχείων του προσφεύγοντος και ο σκοπός της, ήτοι να διευκολύνει τις tunησιακές αρχές στη διαπίστωση των διαπραχθεισών υπεξαίρέσεων δημόσιου χρήματος κατόπιν των δικαστικών διαδικασιών που έχουν κινηθεί και να διατηρήσει τη δυνατότητα των αρχών αυτών να ανακτήσουν, εν τέλει, το προϊόν των υπεξαίρέσεων αυτών (πρβλ. απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2017, Mabrouk κατά Συμβουλίου, T-175/15, EU:T:2017:694, σκέψη 33 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Επομένως, το Συμβούλιο πρέπει να αποφύγει την περιττή ανανέωση του μέτρου αυτού, εις βάρος των δικαιωμάτων και των ελευθεριών του προσφεύγοντος, στα οποία αυτό έχει σημαντικό αρνητικό αντίκτυπο, για τον λόγο και μόνον ότι η δικαστική διαδικασία στην οποία στηρίζεται το μέτρο παρατείνεται επ' αόριστον χωρίς πραγματικό δικαιολογητικό λόγο (πρβλ. αποφάσεις της 5ης Οκτωβρίου 2017, Mabrouk κατά Συμβουλίου, T-175/15, EU:T:2017:694, σκέψη 48, και της 27ης Σεπτεμβρίου 2018, Ezz κ.λπ. κατά Συμβουλίου, T-288/15, EU:T:2018:619, σκέψη 71).
- 116 Ασφαλώς, το Συμβούλιο δεν μπορεί να υποχρεωθεί να θέσει τέλος στη δέσμευση των περιουσιακών στοιχείων του προσφεύγοντος για τον λόγο και μόνον ότι υπάρχουν στοιχεία ικανά να εγείρουν θεμιτές αμφιβολίες σχετικά με τον σεβασμό, εκ μέρους των tunησιακών αρχών, του δικαιώματός του να εκδικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος και, ειδικότερα, στοιχεία σχετικά με τον δικαιολογημένο χαρακτήρα της διάρκειας της ποινικής διαδικασίας (πρβλ. απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2017, Mabrouk κατά Συμβουλίου, T-175/15, EU:T:2017:694, σκέψεις 67 έως 75). Εντούτοις, προτού ανανεώσει την εν λόγω δέσμευση των περιουσιακών στοιχείων, το Συμβούλιο πρέπει, τουλάχιστον, αφενός, να βεβαιωθεί ότι διαθέτει επαρκή στοιχεία όσον αφορά την κατάσταση και την πρόοδο της διαδικασίας αυτής προκειμένου να αξιολογήσει τον κίνδυνο προσβολής του δικαιώματος αυτού και, αφετέρου, να προβεί στην εν λόγω αξιολόγηση με επιμέλεια και αμεροληψία προκειμένου να αντλήσει από αυτή, ενδεχομένως, τις κατάλληλες συνέπειες (πρβλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 2018, Ezz κ.λπ. κατά Συμβουλίου, T-288/15, EU:T:2018:619, σκέψεις 71 και 79).
- 117 Υπό το πρίσμα αυτών ακριβώς των αρχών πρέπει να εξεταστεί το παρόν σκέλος του δεύτερου λόγου ακυρώσεως.

- 118 Πρώτον, επισημαίνεται, εξ αρχής, ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν μπορεί να λάβει υπόψη τα έγγραφα των τунησιακών αρχών που προσάρτησε το Συμβούλιο στο υπόμνημα αντικρούσεως και στο υπόμνημα ανταπαντήσεως προκειμένου να εκτιμήσει αν το θεσμικό αυτό όργανο εκπλήρωσε την υποχρέωσή του να ελέγξει τον σεβασμό, εκ μέρους των τунησιακών αρχών, του δικαιώματος του προσφεύγοντος να εκδικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος.
- 119 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως, η νομιμότητα της προσβαλλομένης πράξεως πρέπει να εκτιμάται με γνώμονα τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που υφίστανται κατά τον χρόνο έκδοσης της πράξης (βλ. απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2019, HTTS κατά Συμβουλίου, C-123/18 P, EU:C:2019:694, σκέψη 37 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 120 Εν προκειμένω, δεν προκύπτει από τα στοιχεία της δικογραφίας ότι το Συμβούλιο έλαβε γνώση των επίμαχων εγγράφων πριν από την έκδοση της απόφασης 2018/141 ή της απόφασης 2019/135.
- 121 Συγκεκριμένα, αφενός, όσον αφορά τα έγγραφα που προσαρτώνται στο υπόμνημα αντικρούσεως, από το έγγραφο της πρεσβείας της Δημοκρατίας της Τунησίας στις Βρυξέλλες (Βέλγιο), της 10ης Αυγούστου 2019, προκύπτει ότι αυτά διαβιβάστηκαν προσαρτημένα στο εν λόγω έγγραφο. Αφετέρου, όσον αφορά τα έγγραφα που προσαρτώνται στο υπόμνημα ανταπαντήσεως, από το εξώφυλλό τους προκύπτει ότι πρόκειται για έγγραφα διαβιβασθέντα από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ) στο διάστημα από τον Οκτώβριο έως τον Δεκέμβριο του 2019.
- 122 Εξάλλου, το Συμβούλιο δεν διατείνεται ότι έλαβε γνώση σε προγενέστερη ημερομηνία των πληροφοριών που περιέχονται στα έγγραφα αυτά, έστω εν μέρει.
- 123 Συναφώς, από τη γραπτή απάντηση του Συμβουλίου της 16ης Μαρτίου 2020 προκύπτει ότι αυτό έλαβε, τον Οκτώβριο του 2017 και τον Οκτώβριο του 2018, πληροφορίες, εκ μέρους των τунησιακών αρχών, σχετικά με την πρόοδο της υπόθεσης με αριθμό αναφοράς 19592/1, η οποία αφορά τη δικαστική έρευνα με αντικείμενο τον προσφεύγοντα. Οι πληροφορίες αυτές είχαν τη μορφή δελτίου στο οποίο μνημονευόταν το όνομα του προσφεύγοντος και περιλαμβανόταν ένας πίνακας στον οποίο απαριθμούνταν, μεταξύ άλλων, οι διαδικασίες και τα ληφθέντα μέτρα. Οι πληροφορίες αυτές συμπληρώνονταν από παρατηρήσεις, στις οποίες διευκρινιζόταν, μεταξύ άλλων, ότι εκδόθηκαν πλείονες διεθνείς αιτήσεις δικαστικής συνδρομής, ότι στο πλαίσιο της υπόθεσης χρειάστηκε να ληφθούν διάφορα μέτρα σχετικά με τους άλλους κατηγορούμενους και ότι οι έρευνες βρίσκονταν ακόμη σε εξέλιξη. Εντούτοις, καίτοι τα διαδικαστικά μέτρα που μνημονεύονταν στα δελτία αυτά αφορούσαν άλλα πρόσωπα που αποτελούσαν αντικείμενο της ίδιας έρευνας, κανένα μέτρο δεν αφορούσε ειδικώς τον προσφεύγοντα.
- 124 Εξάλλου, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το Συμβούλιο επιβεβαίωσε ότι είχε λάβει γνώση πληροφοριών σχετικών με διαδικαστικές πράξεις οι οποίες αφορούσαν ειδικώς τον προσφεύγοντα το πρώτον στο πλαίσιο των εγγράφων που οι τунησιακές αρχές διαβίβασαν μετά την απόφαση 2019/135, κατόπιν ερωτήσεων που έθεσε συναφώς σε αυτές.
- 125 Επομένως, καθόσον το Συμβούλιο έλαβε γνώση των πληροφοριών που περιέχονταν στα έγγραφα αυτά μετά την έκδοση των αποφάσεων 2018/141 και 2019/135, τόσο τα επιχειρήματά του όσο και εκείνα του προσφεύγοντος σχετικά με τα εν λόγω έγγραφα πρέπει να απορριφθούν.
- 126 Δεύτερον, επισημαίνεται ότι, προς στήριξη του υπό κρίση σκέλους, ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι, από το 2011, δεν αναπτύχθηκε καμία διαδικαστική δραστηριότητα στο πλαίσιο της δικαστικής διαδικασίας που τον αφορά και ότι, ειδικότερα, δεν εξετάστηκε ούτε κλήθηκε ποτέ σε εξέταση ούτε αποτέλεσε ποτέ αντικείμενο οποιασδήποτε ανακριτικής πράξης.
- 127 Το Συμβούλιο, πάντως, δεν αντικρούει τα επιχειρήματα αυτά, αλλά περιορίζεται να υποστηρίξει ότι, κατά την έκδοση των αποφάσεων 2018/141 και 2019/135, δεν υπήρχε κανένα αντικειμενικό, αξιόπιστο, ακριβές και συγκλίνον στοιχείο ικανό να εγείρει θεμιτές αμφιβολίες όσον αφορά τον

σεβασμό, εκ μέρους των τυνησιακών αρχών, του δικαιώματος του προσφεύγοντος να εκδικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, δεδομένου ότι αυτός δεν είχε προσκομίσει συναφώς κανένα τέτοιο στοιχείο.

- 128 Συναφώς, αφενός, υπενθυμίζεται ότι, όπως διαπιστώθηκε στη σκέψη 113 ανωτέρω, η υποχρέωση του Συμβουλίου να διασφαλίσει τον σεβασμό, εκ μέρους των τυνησιακών αρχών, του δικαιώματος του προσφεύγοντος να εκδικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος προτού ανανεώσει την καταχώρισή του στον επίδικο κατάλογο έχει ανεπιφύλακτο χαρακτήρα και πρέπει να υλοποιηθεί, εφόσον είναι αναγκαίο, αυτεπαγγέλτως, χωρίς το Συμβούλιο να αναμένει την υποβολή, εκ μέρους του ενδιαφερόμενου προσώπου, αντικειμενικών, αξιόπιστων, ακριβών και συγκλινόντων στοιχείων ικανών να εγείρουν θεμιτές αμφιβολίες σχετικά με τον σεβασμό του δικαιώματος αυτού. Ως εκ τούτου, το Συμβούλιο δεν μπορεί να επικαλεστεί, ως απάντηση στα επιχειρήματα του προσφεύγοντος, το γεγονός ότι ο προσφεύγων δεν του υπέβαλε ποτέ τέτοια στοιχεία πριν από την έκδοση των αποφάσεων 2018/141 και 2019/135.
- 129 Αφετέρου, βάσει των στοιχείων στα οποία στηρίχθηκε για να διατηρήσει την καταχώριση του προσφεύγοντος στον επίδικο κατάλογο από το 2011, το Συμβούλιο δεν ήταν δυνατόν να αποκλείσει κάθε κίνδυνο προσβολής του δικαιώματος του προσφεύγοντος να εκδικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος.
- 130 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, για τη διατήρηση του προσφεύγοντος στον επίδικο κατάλογο, το Συμβούλιο στηρίχθηκε, ειδικότερα, στις βεβαιώσεις των τυνησιακών αρχών της 4ης Νοεμβρίου 2013, της 19ης Δεκεμβρίου 2014, της 20ής Οκτωβρίου 2015, της 2ας Σεπτεμβρίου 2016, της 18ης Οκτωβρίου 2017 και της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, τις οποίες κοινοποίησε στον προσφεύγοντα κατά τη διαδοχική έκδοση των αποφάσεων 2014/49, 2015/157, 2016/119, 2017/153, 2018/141 και 2019/135.
- 131 Πάντως, οι βεβαιώσεις αυτές πιστοποιούν μόνον ότι η ανάκριση στην υπόθεση με αριθμό αναφοράς 19592/1, η οποία αφορά τον προσφεύγοντα, βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη, και απαριθμούν τα αδικήματα για τα οποία αυτός διώκεται. Είναι πρόδηλο, επομένως, ότι οι πληροφορίες αυτές δεν επαρκούν για να μπορέσει το Συμβούλιο να εκτιμήσει τον κίνδυνο προσβολής του δικαιώματος του προσφεύγοντος να εκδικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος και, ως εκ τούτου, δεν μπορούν να στηρίξουν τον ισχυρισμό του θεσμικού αυτού οργάνου ότι δεν υπάρχει κανένα αντικειμενικό, αξιόπιστο, ακριβές και συγκλινόν στοιχείο ικανό να εγείρει συναφώς θεμιτές αμφιβολίες.
- 132 Εν πάση περιπτώσει, επισημαίνεται ότι, ακόμη και αν η απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2018, Azarov κατά Συμβουλίου (C-530/17 P, EU:C:2018:1031), έπρεπε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η υποχρέωση του Συμβουλίου να διασφαλίσει τον σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας και του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας του προσφεύγοντος δεν έχει ανεπιφύλακτο χαρακτήρα, το Συμβούλιο διέθετε, κατά τον χρόνο έκδοσης των αποφάσεων 2018/141 και 2019/135, αντικειμενικά, αξιόπιστα, ακριβή και συγκλινόντα στοιχεία ικανά να εγείρουν θεμιτές αμφιβολίες όσον αφορά τον δικαιολογημένο χαρακτήρα της διάρκειας της δικαστικής έρευνας που αφορούσε τον προσφεύγοντα στην Τυνησία. Πάντως, η διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας είναι ένα βασικό στοιχείο, έστω και αν δεν είναι το μόνο, για την εκτίμηση του σεβασμού του δικαιώματος του προσώπου να εκδικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος.
- 133 Συναφώς, αφενός, όπως εξάλλου είχε υπογραμμίσει ο προσφεύγων στην επιστολή του της 20ής Δεκεμβρίου 2018 προς το Συμβούλιο, η δικαστική έρευνα που διεξάγουν οι τυνησιακές αρχές ως προς τον ίδιο, στην οποία στηρίζεται η καταχώρισή του στον επίδικο κατάλογο, έχει ξεκινήσει από το 2011 και δεν έχει, έως σήμερα, καταλήξει σε καμία δικαστική απόφαση. Επιβάλλεται, όμως, η διαπίστωση ότι η περίπτωση αυτή και μόνο συνιστά στοιχείο ικανό να εγείρει αμφιβολίες ως προς τους λόγους για τους οποίους η έρευνα αυτή δεν έχει περατωθεί, όσον αφορά τον προσφεύγοντα, μετά την παρέλευση επτά ή οκτώ ετών.

- 134 Αφετέρου, όπως διαπιστώθηκε στη σκέψη 123 ανωτέρω, από τη γραπτή απάντηση του Συμβουλίου της 16ης Μαρτίου 2020 προκύπτει ότι αυτό έλαβε, τον Οκτώβριο του 2017 και τον Οκτώβριο του 2018, πληροφορίες, εκ μέρους των tunησιακών αρχών, σχετικά με την πρόοδο της υπόθεσης με αριθμό αναφοράς 19592/1, η οποία αφορά τη σχετική με τον προσφεύγοντα δικαστική έρευνα.
- 135 Εντούτοις, όπως επισημάνθηκε στην ίδια σκέψη 123 ανωτέρω, καίτοι τα διαδικαστικά μέτρα τα οποία μνημονεύονται στο δελτίο που διαβίβασαν οι tunησιακές αρχές αφορούσαν άλλα πρόσωπα που αποτελούσαν αντικείμενο της ίδιας έρευνας, κανένα δεν αφορούσε ειδικώς τον προσφεύγοντα. Επομένως, οι πληροφορίες αυτές, οι οποίες, όπως διευκρίνισε το ίδιο το Συμβούλιο, δεν κοινοποιήθηκαν στον προσφεύγοντα, ήταν ικανές να εγείρουν αμφιβολίες ως προς το αν, από το 2011, είχαν πραγματοποιηθεί διαδικαστικές πράξεις οι οποίες αφορούσαν ειδικώς τον προσφεύγοντα και, ενδεχομένως, για ποιον λόγο δεν συνέβη κάτι τέτοιο.
- 136 Ως εκ τούτου, το Συμβούλιο είχε, εν πάση περιπτώσει, στη διάθεσή του στοιχεία ικανά να δημιουργήσουν στο ίδιο θεμιτές αμφιβολίες όσον αφορά τη διάρκεια της έρευνας και την ύπαρξη πραγματικής διαδικαστικής δραστηριότητας εκ μέρους των tunησιακών αρχών όσον αφορά ειδικώς τον προσφεύγοντα και, επομένως, ικανά να δικαιολογήσουν τη διενέργεια των κατάλληλων ελέγχων εκ μέρους του.
- 137 Τρίτον, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 105 ανωτέρω, κατά πάγια νομολογία, σε υποθέσεις περιοριστικών μέτρων, στην αρμόδια αρχή της Ένωσης απόκειται, σε περίπτωση αμφισβήτησης, να αποδείξει το βάσιμο της αιτιολογίας που ελήφθη υπόψη κατά του οικείου προσώπου, και όχι στο πρόσωπο αυτό να προσκομίσει την αντίθετη απόδειξη του αβασίμου της αιτιολογίας αυτής.
- 138 Εν προκειμένω, είναι αληθές, όπως υποστήριξε το Συμβούλιο, ότι το επιχείρημα του προσφεύγοντος περί έλλειψης, από το 2011, διαδικαστικής δραστηριότητας, εκ μέρους των tunησιακών δικαστικών αρχών, σχετικά με τον ίδιο δεν μπορεί, αφ' εαυτού, να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι οι ίδιες αυτές αρχές προσέβαλαν το δικαίωμά του να εκδικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος.
- 139 Εντούτοις, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι από κανένα από τα έγγραφα που αφορούν την κατάσταση της διαδικασίας στην Tunησία τα οποία κοινοποιήθηκαν στο Συμβούλιο πριν από την έκδοση των αποφάσεων 2018/141 και 2019/135 δεν προκύπτει η ύπαρξη διαδικαστικής δραστηριότητας αφορώσας ειδικώς τον προσφεύγοντα. Πάντως, η έλλειψη τέτοιας δραστηριότητας για συνεχές διάστημα επτά ή οκτώ ετών θα έπρεπε να δικαιολογείται από ιδιαίτερες περιστάσεις της υπόθεσης στην οποία εμπλέκεται ο προσφεύγων, ακόμη και περιστάσεις αφορώσες τον ίδιο τον προσφεύγοντα. Ειδικότερα, θα έπρεπε να καθοριστεί αν, όπως διατείνεται ο προσφεύγων, αυτός δεν εξετάστηκε ποτέ, ούτε καν κλήθηκε σε εξέταση, και δεν αποτέλεσε ποτέ αντικείμενο οποιασδήποτε ανακριτικής πράξης και, στην περίπτωση αυτή, για ποιον λόγο δεν αποτέλεσε ποτέ, έως τώρα, αντικείμενο τέτοιων μέτρων. Συγκεκριμένα, ελλείπει τέτοιων δικαιολογητικών λόγων, αυτή η έλλειψη προόδου της δικαστικής διαδικασίας όσον αφορά τον προσφεύγοντα για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα δεν μπορεί, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 133 ανωτέρω, να μην εγείρει θεμιτές αμφιβολίες ως προς τον σεβασμό του δικαιώματός του να εξεταστεί η υπόθεσή του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος.
- 140 Επομένως, δεδομένου ότι δεν προσκόμισε την απόδειξη ότι διέθετε, κατά την έκδοση των αποφάσεων 2018/141 και 2019/135, πληροφορίες όπως οι προεκτεθείσες στη σκέψη 139, πρέπει να θεωρηθεί ότι το Συμβούλιο δεν ήταν τότε σε θέση να προβεί σε ορθή εκτίμηση του σεβασμού, εκ μέρους των tunησιακών αρχών, του δικαιώματος του προσφεύγοντος να εκδικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος. Ως εκ τούτου, θεωρώντας ότι δεν υπήρχε, κατά τον αντίστοιχο χρόνο έκδοσης των αποφάσεων αυτών, κανένα αντικειμενικό, αξιόπιστο, ακριβές και συγκλίνον στοιχείο ικανό να εγείρει συναφώς θεμιτές αμφιβολίες, το Συμβούλιο υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως ικανή να επιφέρει την ακύρωση των εν λόγω αποφάσεων.

- 141 Είναι αληθές ότι, στο πλαίσιο της αντίκρουσης του τρίτου σκέλους του δεύτερου λόγου ακυρώσεως του δικογράφου της προσφυγής, το Συμβούλιο παραπέμπει στις διαπιστώσεις που εκτίθενται στη σκέψη 224 της απόφασης της 5ης Οκτωβρίου 2017, Mabrouk κατά Συμβουλίου (T-175/15, EU:T:2017:694), και στη σκέψη 55 της απόφασης της 15ης Νοεμβρίου 2018, Mabrouk κατά Συμβουλίου (T-216/17, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2018:779), οι οποίες στηρίζονται σε έγγραφα σχετικά με την κατάσταση και την πρόοδο της δικαστικής διαδικασίας στην υπόθεση με αριθμό αναφοράς 19592/1, η οποία αφορά μεγάλο αριθμό προσώπων, περιλαμβανομένων του προσφεύγοντος στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις αυτές καθώς και του προσφεύγοντος στην υπό κρίση υπόθεση.
- 142 Συναφώς, επισημαίνεται ότι οι επίμαχες διαπιστώσεις, κατά τις οποίες το Συμβούλιο είχε προβεί σε ενδελεχή έλεγχο της κατάστασης στην οποία τελούσε η δικαστική έρευνα ως προς τον προσφεύγοντα στις υποθέσεις αυτές προτού ανανεώσει την καταχώριση αυτού στον επίδικο κατάλογο, βασιζόνταν, μεταξύ άλλων, στην προσκόμιση από το εν λόγω θεσμικό όργανο εγγράφων προερχομένων από τις τυνησιακές αρχές τα οποία καταδείκνυαν την πραγματοποίηση από αυτές διαδικαστικών πράξεων σχετικά πρόσφατων, ως προς την ημερομηνία των επίδικων στις υποθέσεις αυτές αποφάσεων, και αφορούσαν ειδικώς το πρόσωπο αυτό.
- 143 Συγκεκριμένα, στη σκέψη 204 της απόφασης της 5ης Οκτωβρίου 2017, Mabrouk κατά Συμβουλίου (T-175/15, EU:T:2017:694), το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι στα προερχόμενα από τις τυνησιακές αρχές έγγραφα μνημονευόταν εξέταση του προσφεύγοντος στην υπόθεση αυτή από τον αρμόδιο ανακριτή στις 15 και 21 Φεβρουαρίου 2012 και στις 14 Μαΐου 2014.
- 144 Ομοίως, στη σκέψη 54 της απόφασης της 15ης Νοεμβρίου 2018, Mabrouk κατά Συμβουλίου (T-216/17, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2018:779), το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι από τα έγγραφα που είχε στην κατοχή του το Συμβούλιο πριν από την έκδοση των επίδικων στην υπόθεση αυτή αποφάσεων προέκυπτε ότι ο προσφεύγων είχε τύχει ακρόασης στις 27 Σεπτεμβρίου 2016 από τον αρμόδιο Τυνήσιο ανακριτή δικαστή, κατόπιν διαβίβασης, από τις γαλλικές αρχές, στις 23 Μαΐου 2016, των διαδικαστικών πράξεων που αυτές είχαν πραγματοποιήσει στο πλαίσιο αιτήσεων δικαστικής συνδρομής των τυνησιακών αρχών της 19ης Ιανουαρίου 2011 και της 10ης Ιανουαρίου 2012.
- 145 Εντούτοις, εν προκειμένω, το Συμβούλιο δεν υποστηρίζει ότι έλαβε γνώση, πριν από την έκδοση των αποφάσεων 2018/141 και 2019/135, εγγράφων στα οποία μνημονεύονται ανάλογες διαδικαστικές πράξεις αφορώσες ειδικώς τον προσφεύγοντα. Ειδικότερα, όπως διαπιστώθηκε επανειλημμένως (βλ. σκέψεις 123, 135 και 139 ανωτέρω), τα έγγραφα που διαβίβασαν οι τυνησιακές αρχές τον Οκτώβριο του 2017 και τον Οκτώβριο του 2018, τα οποία το Συμβούλιο κατέθεσε στη δικογραφία στο πλαίσιο της γραπτής απάντησης της 16ης Μαρτίου 2020, δεν μνημονεύουν καμία διαδικαστική δραστηριότητα όσον αφορά ειδικώς το πρόσωπο αυτό.
- 146 Είναι αληθές ότι οι διαπιστώσεις που εκτίθενται στη σκέψη 224 της απόφασης της 5ης Οκτωβρίου 2017, Mabrouk κατά Συμβουλίου (T-175/15, EU:T:2017:694), και στη σκέψη 55 της απόφασης της 15ης Νοεμβρίου 2018, Mabrouk κατά Συμβουλίου (T-216/17, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2018:779), τις οποίες επικαλέστηκε το Συμβούλιο, στηρίζονταν επίσης στη συνεκτίμηση της διαδικαστικής δραστηριότητας που αναπτύχθηκε εν γένει στο πλαίσιο της αφορώσας τον προσφεύγοντα δικαστικής έρευνας στην υπόθεση αυτή, η οποία αφορούσε επίσης πολλά άλλα πρόσωπα, και όχι μόνον των διαδικαστικών πράξεων που αφορούσαν ειδικώς τον εν λόγω προσφεύγοντα. Το Γενικό Δικαστήριο συνήγαγε εξ αυτού, μεταξύ άλλων, ότι σκοπός των εγγράφων που γνωστοποίησαν στο Συμβούλιο οι τυνησιακές αρχές ήταν να τονιστεί η ύπαρξη πραγματικής διαδικαστικής δραστηριότητας στο πλαίσιο της ανάκρισης της υπόθεσης στην οποία εμπλεκόταν ο εν λόγω προσφεύγων καθώς και η περιπλοκότητα αυτής λόγω του αριθμού των προσώπων που εμπλέκονται σε αυτήν και των απαιτούμενων ανακριτικών μέτρων, και δη των διεθνών αιτήσεων δικαστικής συνδρομής (πρβλ. αποφάσεις της 5ης Οκτωβρίου 2017, Mabrouk κατά Συμβουλίου, T-175/15, EU:T:2017:694, σκέψεις 205 και 222, και της 15ης Νοεμβρίου 2018, Mabrouk κατά Συμβουλίου, T-216/17, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2018:779, σκέψη 52).

147 Τούτου λεχθέντος, το Γενικό Δικαστήριο μπόρεσε να διαπιστώσει την ύπαρξη πραγματικής διαδικαστικής δραστηριότητας όχι μόνον από τη γενική διαδικαστική δραστηριότητα που ανέπτυξαν οι tunησιακές αρχές, αλλά επίσης από τις διαδικαστικές πράξεις που αφορούσαν ειδικώς τον προσφεύγοντα στις επίμαχες υποθέσεις. Πάντως, για τους επανειλημμένως προεκτεθέντες λόγους, η έλλειψη μνείας τέτοιων ειδικών διαδικαστικών πράξεων στην υπό κρίση υπόθεση δεν καθιστά δυνατή την εξαγωγή ανάλογου συμπεράσματος.

148 Επομένως, συνάγεται ότι το Συμβούλιο υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως όσον αφορά το αν είχε γίνει σεβαστό το δικαίωμα του προσφεύγοντος να εκδικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος ικανή να επιφέρει την ακύρωση των αποφάσεων 2018/141 και 2019/135. Εντούτοις, πρέπει να εξεταστεί επίσης το τρίτο σκέλος του δεύτερου λόγου ακυρώσεως.

γ) Επί του τρίτου σκέλους του δεύτερου λόγου ακυρώσεως, το οποίο αφορά τη μη διενέργεια συμπληρωματικών ελέγχων εκ μέρους του Συμβουλίου

149 Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι οι διαδοχικές αποφάσεις ανανέωσης της καταχώρισής του στον επίδικο κατάλογο στηρίζονται σε συνοπτικές και ελλιπείς βεβαιώσεις των tunησιακών αρχών, οι οποίες ενίοτε δεν είναι υπογεγραμμένες. Διατείνεται ότι, παρά τις παρατηρήσεις του, με τις οποίες προέβαλε ότι η δικαστική διαδικασία που τον αφορά δεν είναι τυπικά εν εξελίξει, το Συμβούλιο δεν διενήργησε κανέναν έλεγχο όσον αφορά την κατάσταση της έρευνας ούτε ζήτησε συμπληρωματικές πληροφορίες από το 2011. Πάντως, κατ' αυτόν, υπό τις συνθήκες αυτές, υφίσταται κίνδυνος επ' αόριστον παράτασης των περιοριστικών μέτρων. Επιπλέον, η επανάληψη από τις tunησιακές αρχές, των ίδιων πληροφοριών κάθε χρόνο χωρίς νέα στοιχεία σχετικά με την πορεία της επίμαχης δικαστικής διαδικασίας αποδυναμώνει την αξιοπιστία των πληροφοριών αυτών. Ειδικότερα, κατά τον προσφεύγοντα, το Συμβούλιο όφειλε να ζητήσει πληροφορίες σχετικά με τους λόγους αναστολής της εν λόγω διαδικασίας και διάρκειας αυτής. Ο προσφεύγων συμπεραίνει ότι το Συμβούλιο υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως καθόσον θεώρησε ότι δεν υποχρεούνταν να διενεργήσει συμπληρωματικούς ελέγχους. Στο υπόμνημα απαντήσεως, ο προσφεύγων επαναλαμβάνει τα επιχειρήματα που προέβαλε προς στήριξη του δεύτερου σκέλους του τρίτου λόγου ακυρώσεως.

150 Το Συμβούλιο θεωρεί ότι διενήργησε τους απαιτούμενους ελέγχους, ιδίως όσον αφορά την ύπαρξη εν εξελίξει δικαστικής έρευνας κινηθείσας κατά του προσφεύγοντος για πράξεις που μπορούν να στοιχειοθετήσουν παράνομη ιδιοποίηση tunησιακών κρατικών κεφαλαίων, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, της απόφασης 2011/72. Υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων δεν αντικρούει την ύπαρξη της έρευνας αυτής. Επιπλέον, υποστηρίζει ότι, για την έκδοση των αποφάσεων 2018/141 και 2019/135, στηρίχθηκε σε βεβαιώσεις των tunησιακών αρχών σχετικά με τις έρευνες αυτές. Εξάλλου, κατά το Συμβούλιο, στη σκέψη 224 της απόφασης της 5ης Οκτωβρίου 2017, Mabrouk κατά Συμβουλίου (T-175/15, EU:T:2017:694), και στη σκέψη 55 της απόφασης της 15ης Νοεμβρίου 2018, Mabrouk κατά Συμβουλίου (T-216/17, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2018:779), το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι είχε διενεργήσει ενδελεχή έλεγχο της κατάστασης της έρευνας στην υπόθεση με αριθμό αναφοράς 19592/1, στην οποία εμπλεκόταν επίσης ο προσφεύγων. Τέλος, το Συμβούλιο επαναλαμβάνει τα επιχειρήματα που προέβαλε στο πλαίσιο της αντίκρουσης του δεύτερου σκέλους του τρίτου λόγου ακυρώσεως.

151 Προκαταρκτικώς, επισημαίνεται ότι, καίτοι ο προσφεύγων και το Συμβούλιο εξέτασαν το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου ακυρώσεως του δικογράφου της προσφυγής από κοινού με το τρίτο σκέλος του λόγου αυτού στο υπόμνημα απαντήσεως και στο υπόμνημα ανταπαντήσεως αντιστοίχως, τα σκέλη αυτά αναφέρονται εντούτοις σε δύο διακριτές περιπτώσεις πλάνης εκτιμήσεως, εκ των οποίων η πρώτη αφορά την εκτίμηση του σεβασμού, από τις tunησιακές αρχές, του δικαιώματος του προσφεύγοντος να εκδικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος και η δεύτερη αφορά, κατ' ουσίαν, το αν το Συμβούλιο διέθετε, κατά την έκδοση των αποφάσεων 2018/141 και 2019/135, επαρκή πραγματική βάση για να διατηρήσει την καταχώριση του προσφεύγοντος στον επίδικο κατάλογο.

- 152 Τούτου λεχθέντος, λαμβανομένων υπόψη, ειδικότερα, των εκτιμήσεων που εκτίθενται στις σκέψεις 25 έως 30, 34 και 37 της απόφασης της 19ης Δεκεμβρίου 2018, Azarou κατά Συμβουλίου (C-530/17 P, EU:C:2018:1031), οι οποίες υπομνήσθηκαν στη σκέψη 113 ανωτέρω, τα δύο αυτά ζητήματα συνδέονται στενά μεταξύ τους και, για λόγους ανάλογους εκείνων που εκτέθηκαν στις σκέψεις 118 έως 147 ανωτέρω, το υπό κρίση σκέλος του δεύτερου λόγου ακυρώσεως είναι βάσιμο.
- 153 Συναφώς, αρκεί να επισημανθεί ότι, από τη σκέψη 28 της απόφασης της 19ης Δεκεμβρίου 2018, Azarou κατά Συμβουλίου (C-530/17 P, EU:C:2018:1031), προκύπτει, μεταξύ άλλων, ότι, προκειμένου να διασφαλίσει ότι η διατήρηση της καταχώρισης του προσφεύγοντος στον επίδικο κατάλογο στηρίζεται σε αρκούντως στέρεα πραγματική βάση, το Συμβούλιο πρέπει να ελέγξει όχι μόνον αν υφίσταται εν εξελίξει δικαστική διαδικασία η οποία αφορά τον προσφεύγοντα για πράξεις που μπορούν να στοιχειοθετήσουν παράνομη ιδιοποίηση δημοσίου χρήματος, αλλά επιπλέον αν, στο πλαίσιο των διαδικασιών αυτών, έγιναν σεβαστά τα δικαιώματα άμυνας και το δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας του προσφεύγοντος.
- 154 Ειδικότερα, όσον αφορά το δικαίωμα του προσφεύγοντος να εκδικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, επισημάνθηκε στη σκέψη 116 ανωτέρω ότι το Συμβούλιο έπρεπε να διασφαλίσει ότι διέθετε επαρκή στοιχεία σχετικά με την κατάσταση και την πρόοδο της δικαστικής διαδικασίας που αφορούσε τον προσφεύγοντα προκειμένου να εκτιμήσει τον κίνδυνο ενδεχόμενης προσβολής του δικαιώματός του.
- 155 Πάντως, στο πλαίσιο του υπό κρίση σκέλους του δεύτερου λόγου ακυρώσεως, ο προσφεύγων προσάπτει ακριβώς στο Συμβούλιο ότι δεν διενήργησε ελέγχους σχετικά με την κατάσταση και την πρόοδο της δικαστικής διαδικασίας που τον αφορούσε, ενώ, κατ' αυτόν, η διαδικασία αυτή δεν βρισκόταν σε εξέλιξη ως προς αυτόν και είχε ξεκινήσει από το 2011.
- 156 Ως εκ τούτου, εν προκειμένω, το Συμβούλιο δεν μπορεί, προκειμένου να αντικρούσει τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος, να περιοριστεί στον ισχυρισμό ότι οφείλει μόνο να ελέγχει την ύπαρξη εν εξελίξει δικαστικής έρευνας η οποία αφορά τον προσφεύγοντα για πράξεις που μπορούν να στοιχειοθετήσουν παράνομη ιδιοποίηση κρατικών κεφαλαίων, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, της απόφασης 2011/72, και η επιχειρηματολογία αυτή πρέπει να απορριφθεί εξαρχής.
- 157 Όσον αφορά την επίκληση των διαπιστώσεων που εκτίθενται στη σκέψη 224 της απόφασης της 5ης Οκτωβρίου 2017, Mabrouk κατά Συμβουλίου (T-175/15, EU:T:2017:694), και στη σκέψη 55 της απόφασης της 15ης Νοεμβρίου 2018, Mabrouk κατά Συμβουλίου (T-216/17, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2018:779), αρκεί να επισημανθεί ότι, για λόγους ανάλογους με τους προεκτεθέντες στις σκέψεις 142 έως 147, αυτή δεν είναι ικανή να αποδείξει ότι το Συμβούλιο διενήργησε επαρκείς ελέγχους σχετικά με την κατάσταση και την πρόοδο της δικαστικής διαδικασίας που αφορούσε τον προσφεύγοντα.
- 158 Ως εκ τούτου, από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι το Συμβούλιο δεν απέδειξε ότι διέθετε, κατά την έκδοση των αποφάσεων 2018/141 και 2019/135, επαρκή πραγματική βάση για να ανανεώσει την καταχώριση του προσφεύγοντος στον επίδικο κατάλογο, ελλείψει στοιχείων σχετικών με την κατάσταση και την πρόοδο της δικαστικής διαδικασίας τα οποία αφορούσαν ειδικώς τον προσφεύγοντα. Επομένως, συνάγεται ότι το Συμβούλιο υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως καθόσον θεώρησε ότι δεν υποχρεούνταν να διενεργήσει συναφώς συμπληρωματικούς ελέγχους. Επομένως, το τρίτο σκέλος του δεύτερου λόγου ακυρώσεως είναι βάσιμο.
- 159 Από την εξέταση του τρίτου και του τέταρτου σκέλους του δεύτερου λόγου ακυρώσεως του δικογράφου της προσφυγής προκύπτει το συμπέρασμα ότι τα σκέλη αυτά είναι βάσιμα, όσον αφορά τόσο την απόφαση 2018/141 όσο και την απόφαση 2019/135. Ως εκ τούτου, χωρίς να συντρέχει λόγος εξέτασης του πρώτου σκέλους του δεύτερου λόγου ακυρώσεως ή του πρώτου και του τρίτου

λόγου ακυρώσεως ή αυτεπάγγελτου ελέγχου, υπό το πρίσμα των αρχών που προεκτέθηκαν στις σκέψεις 83 έως 106, της τήρησης της υποχρέωσης αιτιολογήσεως όσον αφορά τις αποφάσεις αυτές, αυτές πρέπει να ακυρωθούν κατά το μέρος που αφορούν τον προσφεύγοντα.

- 160 Εν συνεχεία, πρέπει να εξεταστεί το αίτημα του Συμβουλίου περί διατήρησης των αποτελεσμάτων των προσβαλλομένων αποφάσεων, τουλάχιστον καθόσον το αίτημα αυτό αφορά τις αποφάσεις 2018/141 και 2019/135, αίτημα το οποίο είναι, εξάλλου, άνευ αντικειμένου όσον αφορά την απόφαση 2020/117, δεδομένου ότι το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε στη σκέψη 76 ανωτέρω ότι η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί καθόσον βάλλει κατά της απόφασης αυτής.

2. Επί του αιτήματος του Συμβουλίου προς το Γενικό Δικαστήριο να διατηρήσει τα αποτελέσματα των προσβαλλομένων αποφάσεων έναντι του προσφεύγοντος έως τη λήξη της προθεσμίας άσκησης αναιρέσεως ή, εάν ασκηθεί αναίρεση, έως την απόρριψή της, καθόσον το αίτημα αυτό αφορά τις αποφάσεις 2018/141 και 2019/135

- 161 Το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι, σε περίπτωση ακύρωσης των αποφάσεων 2018/141 και 2019/135, η άμεση ισχύς αυτής θα μπορούσε να θίξει κατά τρόπο μη αναστρέψιμο την αποτελεσματικότητα κάθε ενδεχόμενης μεταγενέστερης δέσμευσης των περιουσιακών στοιχείων του προσφεύγοντος, παρέχοντας σε αυτόν τη δυνατότητα να μεταβιβάσει το σύνολο ή μέρος των περιουσιακών στοιχείων του εκτός της Ένωσης. Εκτιμά επιπλέον ότι δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να δικαιολογείται, στο μέλλον, εκ νέου καταχώριση του προσφεύγοντος στον επίδικο κατάλογο. Στο υπόμνημα ανταπαντήσεως, το Συμβούλιο διατείνεται ότι υφίσταται κίνδυνος να πληγεί η ασφάλεια δικαίου, λόγω διαφοράς μεταξύ της ημερομηνίας μερικής ακύρωσης των αποφάσεων 2018/141 και 2019/135 και της ημερομηνίας μερικής ακύρωσης του κανονισμού 101/2011.
- 162 Ο προσφεύγων αντιτίθεται στον περιορισμό από το Γενικό Δικαστήριο των αποτελεσμάτων της ακύρωσης των αποφάσεων 2018/141 και 2019/135 σύμφωνα με το αίτημα του Συμβουλίου. Υποστηρίζει ότι προσβάλλει τη δέσμευση των περιουσιακών στοιχείων του από το 2011 και ότι ζήτησε την εκδίκαση της υπόθεσης με ταχεία διαδικασία, λόγω της διάρκειας αυτής και της αβέβαιης οικονομικής του κατάστασης. Η διατήρηση των αποτελεσμάτων των εν λόγω αποφάσεων, σε περίπτωση ακυρώσεως, θα συνιστούσε προσβολή του δικαιώματός του να εκδικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος και αδικαιολόγητη παράταση μέτρων τα οποία είναι τα ίδια αδικαιολόγητα. Επιπλέον, ο προσφεύγων διατείνεται ότι δεν διαθέτει περιουσιακά στοιχεία προς μεταβίβαση και ότι δεν είναι σε θέση να αναχωρήσει από την Ένωση.
- 163 Συναφώς, τίθεται το ζήτημα αν, όπως διατείνεται το Συμβούλιο, οι συνέπειες της ακύρωσης των αποφάσεων 2018/141 και 2019/135 είναι ικανές να θίξουν κατά τρόπο μη αναστρέψιμο την αποτελεσματικότητα ενδεχόμενης μεταγενέστερης δέσμευσης των περιουσιακών στοιχείων του προσφεύγοντος, στην περίπτωση που το θεσμικό αυτό όργανο θα εκτιμούσε ότι δικαιολογείται η εκ νέου λήψη του μέτρου αυτού.
- 164 Υπενθυμίζεται ότι οι αποφάσεις με τις οποίες το Γενικό Δικαστήριο ακυρώνει απόφαση θεσμικού ή άλλου οργάνου της Ένωσης έχουν, κατ' αρχήν, άμεση ισχύ, εκτός εάν, βάσει του άρθρου 264, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, το Γενικό Δικαστήριο αποφασίσει να διατηρήσει προσωρινά τα αποτελέσματα της ακυρωθείσας απόφασης. Επομένως, ελλείψει εφαρμογής των διατάξεων αυτών, η ακυρωθείσα απόφαση εξαλείφεται αναδρομικώς από την έννομη τάξη και θεωρείται ως μηδέποτε υπάρξασα (απόφαση της 2ας Απριλίου 2014, Ben Ali κατά Συμβουλίου, Τ-133/12, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2014:176, σκέψη 83).
- 165 Εντούτοις, εν προκειμένω, πρέπει να ακυρωθούν μόνον οι αποφάσεις 2018/141 και 2019/135 και, δεδομένου ότι η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί καθόσον βάλλει κατά της απόφασης 2020/117 για τους λόγους που εκτέθηκαν στις σκέψεις 68 έως 76 ανωτέρω, η απόφαση αυτή θα παραμείνει σε ισχύ μετά την έκδοση της παρούσας απόφασης.

- 166 Πάντως, με την απόφαση 2020/117 το Συμβούλιο δεν περιορίστηκε να ανανεώσει την καταχώριση του προσφεύγοντος στον επίδικο κατάλογο, αλλά αντικατέστησε επίσης, όπως επισημαίνεται στη σκέψη 14 ανωτέρω, το παράρτημα της απόφασης 2011/72 και, επομένως, μεταξύ άλλων, τον εν λόγω κατάλογο, με νέο παράρτημα. Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ότι η ακύρωση των αποφάσεων 2018/141 και 2019/135 δεν θα επιφέρει, με άμεση ισχύ από την έκδοση της απόφασης, τη διαγραφή του ονόματος του προσφεύγοντος από τον κατάλογο των προσώπων και των οντοτήτων που μνημονεύεται στο άρθρο 1 της απόφασης 2011/72, ο οποίος έχει ενσωματωθεί στο μέρος Α του νέου αυτού παραρτήματος.
- 167 Ασφαλώς, λαμβανομένου υπόψη του σκεπτικού της παρούσας απόφασης που συνιστά την αναγκαία βάση για την ακύρωση των αποφάσεων 2018/141 και 2019/135, όπως εκτίθεται στις σκέψεις 111 έως 158 ανωτέρω, κατά την ημερομηνία έκδοσής της, το Συμβούλιο οφείλει, βάσει του άρθρου 266 ΣΛΕΕ, να λάβει τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσει την εκτέλεση της εν λόγω απόφασης, ήτοι, εν προκειμένω, να επανεξετάσει την καταχώριση του προσφεύγοντος στον κατάλογο του παραρτήματος της απόφασης 2011/72 υπό το πρίσμα του σκεπτικού αυτού. Επομένως, στο πέρας της επανεξέτασης αυτής, το Συμβούλιο μπορεί να καταργήσει την καταχώριση αυτή, στην περίπτωση που δεν θα έχει ήδη θεραπεύσει τις πλημμέλειες που διαπίστωσε το Γενικό Δικαστήριο με το εν λόγω σκεπτικό.
- 168 Εντούτοις, αφενός, η κατάργηση αυτή δεν προκύπτει αυτομάτως από την παρούσα απόφαση και απόκειται στο Συμβούλιο να προβεί, ενδεχομένως, σε αυτήν. Αφετέρου, το Συμβούλιο, στην περίπτωση που έχει ήδη θεραπεύσει, πριν από την έκδοση της απόφασης 2020/117, τις πλημμέλειες που διαπιστώθηκαν στο σκεπτικό της παρούσας απόφασης, θα μπορούσε, κατόπιν της ίδιας επανεξέτασης, να αποφασίσει να διατηρήσει το όνομα του προσφεύγοντος στον κατάλογο του παραρτήματος της απόφασης 2011/72. Είναι αληθές ότι μια τέτοια απόφαση, την οποία το Συμβούλιο θα έπρεπε, άλλωστε, να κοινοποιήσει στον προσφεύγοντα και να αιτιολογήσει επαρκώς κατά νόμον, δεν θα ήταν αμιγώς επιβεβαιωτική πράξη και θα ήταν, επομένως, δεκτική προσφυγής (πρβλ. απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2017, Mabrouk κατά Συμβουλίου, T-175/15, EU:T:2017:694, σκέψη 155 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Τούτου λεχθέντος, διαγραφή του προσφεύγοντος από τον εν λόγω κατάλογο θα μπορούσε να λάβει χώρα μόνο στο πλαίσιο ενδεχόμενης νέας προσφυγής κατά της απόφασης αυτής.
- 169 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι το Συμβούλιο δεν αποδεικνύει ότι η ακύρωση των αποφάσεων 2018/141 και 2019/135, με άμεση ισχύ, μπορεί να θίξει κατά τρόπο μη αναστρέψιμο την αποτελεσματικότητα της δέσμευσης των περιουσιακών στοιχείων του προσφεύγοντος. Επομένως, η διατήρηση των αποτελεσμάτων των εν λόγω αποφάσεων δεν παρίσταται δικαιολογημένη. Συνεπώς, δεν μπορεί να γίνει δεκτό το σχετικό αίτημα του Συμβουλίου.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 170 Κατά το άρθρο 134, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου.
- 171 Δεδομένου ότι, εν προκειμένω, το Συμβούλιο ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με το σχετικό αίτημα του προσφεύγοντος.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ένατο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Ακυρώνει την απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2018/141 του Συμβουλίου, της 29ης Ιανουαρίου 2018, για την τροποποίηση της απόφασης 2011/72/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου για περιοριστικά μέτρα κατά ορισμένων προσώπων και οντοτήτων λόγω της κατάστασης στην Τυνησία, και την απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2019/135 του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2019, για την τροποποίηση της απόφασης 2011/72/ΚΕΠΠΑ για περιοριστικά μέτρα κατά ορισμένων προσώπων και οντοτήτων λόγω της κατάστασης στην Τυνησία, κατά το μέρος που αφορούν τον Slim Ben Tijani Ben Haj Hamda Ben Ali.
- 2) Απορρίπτει κατά τα λοιπά την προσφυγή.
- 3) Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης φέρει, πέραν των δικών του δικαστικών εξόδων, και τα δικαστικά έξοδα του Slim Ben Tijani Ben Haj Hamda Ben Ali.

Costeira

Γρατσίας

Kancheva

Berke

Perišin

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 28 Οκτωβρίου 2020.

(υπογραφές)

Περιεχόμενα

I. Ιστορικό της διαφοράς και πραγματικό πλαίσιο	2
II. Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων	4
III. Σκεπτικό	6
A. Επί του παραδεκτού των αιτημάτων ακυρώσεως των αποφάσεων 2019/135 και 2020/117	6
1. Επί του παραδεκτού του αιτήματος ακυρώσεως της απόφασης 2019/135	6
2. Επί του παραδεκτού του αιτήματος ακυρώσεως της απόφασης 2020/117	12
B. Επί της ουσίας	14
1. Επί του δευτέρου λόγου ακυρώσεως ο οποίος αφορά πολλαπλή «πρόδηλη» πλάνη εκτιμήσεως	14
α) Εισαγωγικές παρατηρήσεις	14
β) Επί του δεύτερου σκέλους του δεύτερου λόγου ακυρώσεως, το οποίο αφορά πλάνη εκτιμήσεως του Συμβουλίου όσον αφορά τον σεβασμό, εκ μέρους των τυνησιακών αρχών, του δικαιώματος του προσφεύγοντος να εκδικαστεί η υπόθεσή του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος	20
γ) Επί του τρίτου σκέλους του δεύτερου λόγου ακυρώσεως, το οποίο αφορά τη μη διενέργεια συμπληρωματικών ελέγχων εκ μέρους του Συμβουλίου	27
2. Επί του αιτήματος του Συμβουλίου προς το Γενικό Δικαστήριο να διατηρήσει τα αποτελέσματα των προσβαλλομένων αποφάσεων έναντι του προσφεύγοντος έως τη λήξη της προθεσμίας άσκησης αναίρεσεως ή, εάν ασκηθεί αναίρεση, έως την απόρριψή της, καθόσον το αίτημα αυτό αφορά τις αποφάσεις 2018/141 και 2019/135	29
Επί των δικαστικών εξόδων	30